

รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์  
ชุดโครงการประเมินสถานภาพการศึกษา

ระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศ

จาริต ดิงศภัทัย

ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สัญญารับทุนเลขที่ PDG 01/049/2540

31 กรกฎาคม 2541

**รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์  
ชุดโครงการประเมินสถานภาพไทศึกษา**

**ระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศ**

**จาริต ดิงศภักดิ์**

**ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**

**สัญญารับทุนเลขที่ PDG 01/049/2540**

**31 กรกฎาคม 2541**

## การประเมินสถานภาพการศึกษา

### ระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศ

#### รายงานฉบับสมบูรณ์

ผศ.ดร.จาริต ดิงศภักดิ์  
ศูนย์เศรษฐศาสตร์นิเวศ  
คณะเศรษฐศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

30 กันยายน 2541

---

## บทสรุปเพื่อผู้บริหาร

1. การศึกษาเรื่องระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศเป็นเรื่องหนึ่งในชุดวิจัยโครงการประเมินสถานภาพการศึกษา
2. การศึกษาเริ่มจากการประมวลข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไท ซึ่งส่วนใหญ่ได้จากการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ และมานุษยวิทยา
3. กลุ่มชาติพันธุ์ไท นอกจากที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยแล้ว ยังมีอยู่กระจัดกระจายในประเทศใกล้เคียง ได้แก่จีน พม่า อินเดีย เวียดนาม
4. แนวทางการศึกษาได้กำหนดประเด็นหลักว่าต้องการจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศในที่ตั้งถิ่นฐาน กับระบบเศรษฐกิจของชุมชนในกลุ่มชาติพันธุ์ไทนั้นๆ ทั้งในด้านการใช้ประโยชน์ การจัดระบบการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้ และแนวคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
5. กรอบทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ มี3 แนวด้วยกัน คือ แนวคิดวิถีการผลิตแบบเอเชีย แนวคิดเชิงมานุษยนิเวศวิทยา และแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์พัฒนา ซึ่งล้วนเป็นแนวทางที่จะใช้อธิบายภาพรวมของวิวัฒนาการชุมชนชาวไทได้
6. ในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำแนวคิดแต่ละแนวมาพิจารณาในด้านความสอดคล้องกับข้อมูลที่ใช้ในการนำเสนอแนวคิดนั้นๆ ยกเว้นแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์พัฒนา ซึ่งใช้เป็นกรอบควบคุมในแง่ของการตีความข้อมูลต่างๆ ไป ไม่เจาะจงในระดับพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งโดยเฉพาะ
7. ข้อค้นพบที่สำคัญประการแรกคือระบบนิเวศที่กลุ่มชาวไทนิยมใช้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานคือที่ราบลุ่มในหุบเขา และกิจกรรมเศรษฐกิจที่สำคัญคือการกสิกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวเป็นอาหารหลัก และมีระบบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง มีการค้าขายและการอุตสาหกรรมน้อยมาก การค้ามีเล็กน้อย เป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้สิ่งของที่จำเป็นที่ผลิตเองไม่ได้ และการค้าอยู่ในวงแคบ
8. ระบบการจัดการทรัพยากรที่สำคัญ คือระบบการถือครองที่ดิน ลักษณะเด่นของระบบนี้คือการถือกรรมสิทธิ์รวมของชุมชน ไม่มีการให้กรรมสิทธิ์แก่บุคคล แต่ชุมชนจะจัดสรรที่ดินให้บุคคลทำประโยชน์ การจัดสรรนี้จำกัดอยู่เฉพาะสมาชิกของชุมชน ระบบนี้พบได้ทั่วไปในกลุ่มชาวไท
9. ในระดับสังคมเมือง และรัฐ มีเจ้าแผ่นดินเป็นผู้เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมด และเจ้าแผ่นดินจัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนมีหน้าที่เสียภาษีในรูปของผลผลิตหรือแรงงานเป็นการตอบแทน ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐทำงานรัฐเป็นการตอบแทน ที่ดินส่วนที่เป็นของเจ้าแผ่นดิน ได้แรงงานและเจ้าหน้าที่เป็นผู้ทำประโยชน์
10. ในด้านประสิทธิภาพของการผลิต พบว่าผลผลิตอยู่ในระดับต่ำ คือเพียงพอกับการยังชีพ และมีผลผลิตส่วนเกินเล็กน้อยเพื่อการค้าขายแลกเปลี่ยนในขอบเขตจำกัด และการเสียภาษี
11. เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตเป็นเทคโนโลยีแบบง่ายซึ่งพัฒนาจากสิ่งซึ่งหาได้ในท้องถิ่น
12. การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศเป็นไปอย่างผสมผสาน และมีผลกระทบน้อย เนื่องจากข้อจำกัดของเทคโนโลยีที่ใช้ และปริมาณการผลิตที่จำกัด
13. การขยายตัวของการผลิตเป็นไปในลักษณะของการแยกตัวออกไปสร้างระบบการผลิตในรูปแบบเดิม มากกว่าที่จะไปพัฒนาเทคโนโลยีใหม่

14. การอธิบายความจำกัดของการผลิต มีแนวทางที่แตกต่างกัน ในแนวทางวิถีการผลิตแบบเอเชีย ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางวัฒนธรรม ที่เน้นความพอใจของสมาชิกชุมชนในการดำรงชีวิตอย่างพอมีพอใช้ แต่ในทางเศรษฐศาสตร์พัฒนา พิจารณาได้ว่าความจำกัดนั้นเป็นผลจากการอยู่อย่างโดดเดี่ยวของชุมชนเหล่านี้ ซึ่งทำให้มีโอกาสจำกัดในการค้าขาย และต้องพึ่งตนเองในระดับสูง เมื่อมีการพัฒนาด้านคมนาคม ลักษณะการผลิตก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว
15. ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรประเภทอื่นๆ เช่น น้ำ พรรณไม้ สัตว์ ไม่มีการศึกษาเท่าไร
16. ข้อจำกัดของการศึกษาในเรื่องนี้คือลักษณะของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การศึกษาเชิงประจักษ์จึงเป็นการศึกษาเฉพาะสภาพปัจจุบัน แต่ไม่สามารถบอกถึงขอบข่ายการเปลี่ยนแปลงจากในอดีตได้มากนัก
17. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต ควรเน้นการศึกษาชุมชนชาวไทนอกประเทศไทย เพราะชุมชนเหล่านี้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาของประเทศเจ้าบ้าน และอาจจะสูญเสียเอกลักษณ์ต่างๆ ได้โดยง่าย เนื่องจากไม่มีการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นหลักฐานมากนัก
18. ในด้านหัวข้อการศึกษา ควรเน้นการศึกษาด้านการใช้ทรัพยากรชีวภาพต่างๆ เช่นด้านพืชสมุนไพร และทรัพยากรอื่นๆ นอกเหนือจากที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าว เพราะเป็นเรื่องที่ยังขาดการศึกษาอย่างเป็นระบบ

## Executive Summary

1. The study on economic systems and ecological systems of the Tai peoples is part of the project on the Review of the Status of Tai Studies, supported by the Thailand Research fund.
2. The study starts from the list of the Tai groups compiled by researchers in the fields of linguistics and anthropology.
3. The Tai peoples are found in Thailand and neighbouring countries, namely China, Myanmar, India and Vietnam.
4. The approach of the study is to focus on the relationship between the ecological system of the Tai settlements and the economic activities carried out in the settlements. Patterns of resource utilization and rules regarding access to resources and distribution of benefits are to be investigated.
5. Three approaches have been used in the study: the Asiatic Mode of Production approach, the ecological anthropology approach and the development economics approach. Each is considered to provide an overarching explanation of the issues under study.
6. The methodology used for the study is to assess the approach against the data from which the approach is derived. The development economic approach is an exception to this but is used instead as a system of logic to provide a general interpretation of the data presented.
7. The first important finding is that the tai peoples show a preference for settling in river valley areas. The main economic activity is the planting of rice for food. The economy is geared to provide subsistence, there is limited trade and manufacturing.
8. The main resource management system concerns the allocation of land holdings. Ownership of land is vested in the community, and land is allocated to members of the community for use as long as the membership stands. This system is found in general among the tai groups.
9. At the urban and state level, the head of state claims the right of ownership of all lands. The head of state allocates land to the people and officials. People pay tax in return for the right to use the land, while officials are paid by the proceeds from the land holding. The head of state obtains labour to work on his land.
10. Productivity of the land use is considered low, basically sufficient for subsistence and limited trading and tax payment.
11. Technology used in the production of rice is simple, and based on locally available resources.
12. The use of the ecosystem is closely integrated with production. There is low impact on the ecosystem, due partly to the low level of production, and also to the low level of technology.
13. The expansion of production takes the form of replication of the pattern in new areas, rather than the development of technology.

14. To explain the limited level of production, there are two alternative explanations. One is the cultural explanation, which puts emphasis on the people's preference for the simple life. The alternative, development economic explanation, considers the isolation of these communities to be the main constraint to trade and therefore the expansion of production. The isolation necessitates a high degree of self-reliance. However, when communications improve, commercialization can proceed rapidly.
15. Information of other aspects of ecosystems - such as water resources, forest, biodiversity, is lacking.
16. The main limitation of the study of this subject is that the subject matter is one that evolves constantly. Empirical research can at best look at the present situation, but is of limited use in explaining the process of evolution.
17. Recommendations for future studies are to encourage the study of tai groups outside Thailand, for the reason that these groups are situated in a rapidly changing environment within their host countries. The lack of documentation may cause the information about specifically tai practices and ideas to be lost forever.
18. The subject of the study should focus on the use of various biological resources, such as herbal medicines, and other resources apart from those related to rice production, because these subjects lack systematic studies.

## การประเมินสถานภาพการศึกษา: ระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศ

### 1. การประมวลความรู้

#### 1.1 การแสวงหาข้อมูล

การศึกษาเรื่องระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศของกลุ่มชาติพันธุ์ไท อาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ โดยในขั้นต้น ได้สำรวจเอกสารจากรายชื่อที่มีอยู่ จากนั้นได้มุ่งไปที่เอกสารที่มีขอบเขตตรงกับหัวข้อของการศึกษา คือเรื่องของระบบเศรษฐกิจ และระบบนิเวศ

#### 1.2 การจำแนกประเภทเอกสาร

ในการจำแนกเอกสารที่ใช้ในการศึกษา ได้พบว่าเอกสารที่มีอยู่อาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทสารคดีทั่วไป ซึ่งเป็นเอกสารประเภทบรรยายสิ่งที่ผู้เขียนได้เห็นมาจากการเดินทาง หรือการสังเกต

การศึกษาเฉพาะที่หรือกลุ่มอย่างเป็นระบบ เป็นการศึกษาประเภทที่เฉพาะกลุ่ม โดยมีระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน เช่นวิทยานิพนธ์ในระดับต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเฉพาะกิจที่ได้จากการศึกษานั้น

การศึกษาประเภทรวบยอด เป็นการศึกษาประเภทวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อเสนอแนวทางการศึกษาใหม่ โดยใช้ข้อมูลจากหลายๆแหล่งในการสังเคราะห์ประมวลผล การศึกษาครั้งนี้ จัดอยู่ในประเภทสุดท้าย กล่าวคือนำข้อมูลจากหลายๆแหล่งมาประมวลสรุป เพื่อหาข้อค้นพบ และนำเสนอแนวทางการศึกษาที่ควรดำเนินการต่อไปในอนาคต

### 2. การประเมินสถานภาพ

#### 2.1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

จากการสำรวจเอกสารที่จำแนกไว้แล้ว พบว่ามีความหลากหลายในด้านกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศของกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่างๆ แนวทางที่พบในการศึกษาครั้งนี้มี 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

- แนวทางสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองแนวประวัติศาสตร์ ภายใต้การนำของรศ.ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา โดยการสนับสนุนทางการเงินด้วยทุนประเภทสำนักคิดของสกว. ซึ่งสรุปได้เป็นแนวคิดวิถีการผลิตแบบเอเชียกับการอธิบายหมู่บ้านไทย (ภาคพัฒนา วิทยุประไพ 2540)
- แนวทางการศึกษาประเภทมานุษยวิทยา ดังเช่นงานของทานาเบ (1994) และ

- การศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ โดย เป็นการศึกษาเศรษฐกิจทั่วไป แต่เจาะจงกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท ซึ่งในทางปฏิบัติ จะเป็นการศึกษาถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

เนื่องจากการศึกษาประเภทที่ 3 เป็นการศึกษาที่ใช้แนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทั่วไป ซึ่งไม่เจาะจงในด้านความพิเศษของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ จึงจะถือว่าแนวคิดที่เป็นกรอบในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มควบคุม เพื่อเป็นบรรทัดฐานสำหรับใช้เปรียบเทียบกับการศึกษาในกรอบอื่นๆ ที่กล่าวถึงในสองอันดับแรก

แนวคิดในการเลือกใช้แนวคิดเศรษฐศาสตร์สากลเป็นบรรทัดฐานนั้น เนื่องจากการศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ ย่อมมีวัตถุประสงค์ที่จะชี้ชัดว่าพฤติกรรมของคนในกลุ่มนั้นๆ มีความพิเศษเฉพาะตัวอันเนื่องจากการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์นั้นหรือไม่อย่างไร ถ้าปรากฏว่ามีความพิเศษที่พิสูจน์ได้ น่าจะแสดงถึงความสำคัญในการที่จะนำเรื่องของชาติพันธุ์มาพิจารณาในการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป แต่ถ้าไม่มีความพิเศษ ก็แสดงว่าในเรื่องนั้น กลุ่มดังกล่าวก็มีพฤติกรรมที่เป็นสากล

ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับระบบนิเวศ เป็นเรื่องพื้นฐานของความดำรงอยู่และวิวัฒนาการของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นเผ่าพันธุ์ชาติพันธุ์ใด ดังนั้น หากพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไท มีความพิเศษเฉพาะตัว ก็จะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะอาจจะถือเป็นแนวทางการวิวัฒนาการของมนุษยชาติที่อาจเป็นแบบอย่างทางเลือกสำหรับประชากรของโลกต่อไปได้

ในที่นี้ จะเสนอแนวคิดของแต่ละแนวทางที่กล่าวข้างต้น ก่อนที่จะพิจารณาข้อมูลเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่อไป

### วิธีการผลิตแบบเอเชียกับการอธิบายหมู่บ้านไทย

ในการที่จะระบุว่าแนวคิดวิธีการผลิตแบบเอเชียที่ใช้ในการอธิบายความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทเป็นอย่างไร จะขอนำข้อความที่แสดงถึงแนวคิดนี้เป็นพื้นฐาน ดังนี้

.....พื้นฐานที่สุดของวิธีการผลิตของวิธีการผลิตแบบเอเชียในสายตาของหมู่บ้านก็คือระบบชุมชนของหมู่บ้าน อันเป็นเอกภาพของทั้งพลังการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิต ระบบการเมือง และระบบอุดมการณ์ บนพื้นฐานของโลกทัศน์เรื่องความสอดคล้องกับธรรมชาติ ชีวิตชุมชน และการต่อสู้กับรัฐภายใต้กรอบความคิดแบบเป็นองค์รวมในแบบของชาวบ้าน .... มีพัฒนาการบนเส้นทางของตัวเอง ในบริบททั้งทางสภาพแวดล้อมและทางสังคมของตัวเอง โดยมีเป้าหมายเป็นของตัวเองที่ไม่ใช่ความเป็นทุนนิยม ...

ในรายละเอียดของแนวคิดนี้นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้เสนอได้ระบุไว้ดังนี้

## ชุมชนหมู่บ้าน

ชุมชนหมู่บ้านในวิถีการผลิตแบบเอเชีย นั้น หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะเป็นเสมือนโลกเล็กๆ ในตัวเอง ประกอบด้วยครัวเรือนหลายๆครัวเรือนอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยที่แต่ละครัวเรือนทำการผลิตอาหารและเสื้อผ้าใช้เอง จึงมีความเพียงพอเบื้องต้นในระดับครัวเรือน และภายในหมู่บ้านมีช่างฝีมือทำงานหัตถกรรมที่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะอย่าง หมู่บ้านมีความเพียงพอในตัวเองทางเศรษฐกิจ โดยแทบไม่ต้องพึ่งพาอาศัยภายนอกเลย แต่ละหมู่บ้านตั้งอยู่เป็นอิสระ ไม่ขึ้นแก่กัน และมีการติดต่อกันน้อยมาก

ชุมชนเป็นองค์กรที่สำคัญมากสำหรับสมาชิกของชุมชนเพราะ

"บุคคลจะเข้าถึงปัจจัยต่างๆที่จำเป็นต่อการดำรงชีพได้ ก็โดยผ่านการเป็นสมาชิกของชุมชนเพียงสถานเดียว" .. ระบบกรรมสิทธิชุมชน กรรมสิทธิเหนือที่ดินเป็นของชุมชน ปัจเจกชนไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินที่ตนทำการเพาะปลูก .. บุคคลมีเพียงสิทธิในการครอบครองเพื่อทำประโยชน์จากที่ดิน และการครอบครองนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นเป็นสมาชิกของชุมชนเท่านั้น พลังการผลิตอยู่ในระดับต่ำ การผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ... เทคนิคการผลิตและเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบง่ายๆที่ชุมชนพัฒนาขึ้นมาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตน โดยอาศัยประโยชน์จากสภาพที่เป็นอยู่ของธรรมชาติมากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงธรรมชาติให้เข้ากับความต้องการของตน

การแบ่งงานกันทำไม่มีเฉพาะ ประสิทธิภาพการผลิตจึงต่ำ และไม่ค่อยมีผลผลิตส่วนเกิน หรือมีก็น้อย ทว่าเพียงพอต่อการดำรงอยู่ของชีวิตในชุมชน

อย่างไรก็ดี ในชุมชนยังมีการกิจส่วนรวมบางอย่างที่มีความจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของชุมชนโดยรวม .. ชุมชนต้องการให้บางคนในหมู่บ้านประกอบภารกิจเหล่านี้ จึงเกิดมีการแบ่งงานกันทำขึ้นในระดับหนึ่งที่ไม่สูงนัก เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นร่วมกันของชุมชน และชุมชนจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายสำหรับการดำรงชีพของผู้ที่ไม่ได้ทำการผลิตเพื่อการยังชีพของตนเองเหล่านี้

ระบบอุดมการณ์(ของชุมชน)สอดคล้องและสนับสนุนต่อระบบการผลิตและระบบความสัมพันธ์ในชุมชนอย่างเข้มแข็ง ตั้งแต่ระดับที่พื้นฐานที่สุด คือระดับของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ ไปจนถึงระดับของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ... กลไกด้านอุดมการณ์ของหมู่บ้านจะแสดงตัวออกมาผ่านชนบประเพณีของชุมชน ซึ่งเป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรมในทุกๆด้านของทุกคนในหมู่บ้าน

เมื่อหมู่บ้านเติบโตขยายตัวใหญ่ขึ้น ก็จะมีการอพยพโยกย้ายผู้คนบางส่วนออกไปตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่ ซึ่งมีทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกับหมู่บ้านเดิม..

รัฐ

ในกรอบของวิธีการผลิตแบบเอเชีย บทบาทของรัฐคือเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ส่วนรวมระหว่างชุมชน และค่อยๆพัฒนาขึ้นจนมีความซับซ้อนมากขึ้น มีอำนาจมากขึ้น รัฐอ้างตนเป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมดครอบคลุมไปบนกรรมสิทธิของชุมชนอีกทีหนึ่ง การอ้างสิทธิของรัฐนำมาซึ่งความชอบธรรมในการดึงดูตส่วนเกินจากหมู่บ้านเพื่อมาหล่อเลี้ยงรัฐเอง ในรูปของภาษี ซึ่งรัฐเรียกเก็บจากชุมชน ไม่ใช่จากปัจเจกชนในชุมชน รัฐติดต่อกับตัวหัวหน้าหมู่บ้าน โดยไม่เข้ามายุ่งเกี่ยว...ภายในหมู่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้านมีฐานะพิเศษ คือเป็นตัวแทนของหมู่บ้านในสายตาของรัฐ และเป็นตัวแทนของการสื่อสารกับรัฐในสายตาของคนในหมู่บ้านไปด้วยพร้อมๆกัน

การเก็บภาษี และการกิจของรัฐทำให้รัฐจำเป็นต้องมีการปกครองที่เข้มแข็ง จึงต้องมีศูนย์กลางอำนาจหรือศูนย์กลางการปกครอง ซึ่งได้แก่เมือง เมืองเป็นที่คล้ายค่ายทหาร ไม่ใช่ศูนย์กลางการค้าอย่างเมืองในยุโรปปลายยุคพิวตัล ไม่มีการพัฒนาที่แตกต่างไปจากชุมชนหมู่บ้านทั่วไป

### **ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ**

ตามแนวทางวิธีการผลิตแบบเอเชียนี้ ได้แสดงถึงความสัมพันธ์กับธรรมชาติไว้ดังนี้ หลังการผลิตวางตัวอยู่บนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหลัก... ลักษณะการผลิตของชุมชนเป็นการผลิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เกื้อกูลและอาศัยกัน เป็นความยั่งยืน ไม่ทำลายล้างธรรมชาติอันเป็นรากฐานทางทรัพยากร ซึ่งก็คือรากฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้านเอง ... การหาเก็บจากธรรมชาติ เป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับความเพียงพอของชุมชน ชุมชนหมู่บ้านต้องมีอย่างน้อยก็ป่าเล็กๆและแหล่งน้ำ เพื่อหนุ้รับการดำรงอยู่ของชุมชนเอาไว้...

การที่มีส่วนเกินน้อย ไม่ใช่เพราะว่าหลังการผลิตอยู่ในระดับต่ำ ทว่าเป็นเพราะทิศทางของการพัฒนาการผลิตเองมีลักษณะประนีประนอมและสอดคล้องกับธรรมชาติ จึงทำให้ส่วนเกินถูกผลิตออกมาอย่างจำกัดด้วยความจงใจ..

### **ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน**

แสดงออกผ่านทางการแลกเปลี่ยน ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของชีวิตชุมชน ..

ถือเป็นการให้ปันกันระหว่างญาติพี่น้อง เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสียมากกว่าที่จะแลกเปลี่ยนสิ่งของกันจริงๆ ส่วนที่แลกกันก็ไม่ได้ใส่ใจว่ามูลค่าของสิ่งของนั้นจะเทียบเท่ากันหรือไม่ ..แต่ใส่ใจว่าผู้ที่เรารอคอยแลกเปลี่ยนด้วยนั้น เดือดร้อนขาดแคลนอะไร .. และสิ่งที่ให้ไปนั้นเพียงพอแล้วหรือยัง..

### **ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน**

อย่างไรก็ดี ยังคงมีบางสิ่งที่หมู่บ้านไม่สามารถผลิตได้เอง แต่ต้องนำเข้าจากภายนอก สภาพการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน...

คนบางกลุ่ม..ดำรงชีวิตด้วยการเดินทางค้าขายระหว่างถิ่นต่างๆที่มีความแตกต่างกันและมี  
ทรัพยากรไม่เหมือนกัน .. ชุมชน(จึง)ไม่ใช่โลกที่ปิดตายเสียทีเดียว การติดต่อสื่อสารระหว่าง  
ชุมชน..มีบทบาทอย่างมากในด้านการพัฒนารูปแบบการผลิต การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม  
และในทางระบบความคิด

### ความสัมพันธ์กับรัฐ

รัฐอยู่ในฐานะผู้ขูดรีดส่วนเกินจากหมู่บ้าน ในรูปแบบต่างๆ เช่นแรงงาน หรือสิ่งของ หรือ  
เงินตรา อย่างไรก็ตาม ความกระทบกระทั่งต่อการผลิต มีขนาดที่จำกัด คือส่งผลต่อการผลิตในหมู่บ้าน  
น้อยมากจนถึงไม่มีเลย.. หมู่บ้านยังคงดำเนินไปบนวิถีเดิมได้โดยไม่ต้องเกี่ยวกับรัฐมากไปกว่า  
การมอบส่วนเกินนี้ไปให้

### แนวคิดเชิงมานุษยวิทยาของทานาเบ

ในที่นี้จะนำเสนอแนวคิดเชิงมานุษยวิทยา ซึ่งจะใช้ของทานาเบเป็นตัวแทน  
ทานาเบเสนอว่าในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ จะต้องมีส่วนกลางคือเทคโนโลยี  
ซึ่งจะต้องสะท้อนถึงทั้งสภาพของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและกระบวนการทัศน์ทางสังคม ทานาเบใช้คำว่า  
practical technology เพื่อแสดงถึงระบบความสัมพันธ์นี้ โดยให้ความหมายดังนี้

*practical technology is ... a generative scheme of practices in general.. is able  
to continuously reproduce similar practices among the same group of people, but can  
manage to adapt effectively to environmental relations and to solve associated  
problems...practical technology .. often takes an institutionalised form which defines  
detailed technical procedures and social regulations for appropriate and sustainable  
use of ..resources.. practical technology organises almost every practice in farming  
both at the individual and collective levels, through bodily transmission and  
accumulation without any institutional system of inculcation or any discursive  
prescriptions.*

แนวคิดเรื่อง practical technology นี้ ทานาเบใช้ในการอธิบายลักษณะการทำ  
เกษตรกรรมของคนไทใน สอง พื้นที่ คือในบริเวณภาคเหนือ และภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบัน  
ขอบเขตของการอธิบายจำกัดอยู่ในระดับชุมชนที่ทานาเบทำการศึกษา และไม่ได้เลยไปถึงการ  
อธิบายโครงสร้างชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หรือประเด็นของรัฐกับชุมชน เหมือนกับแนว  
คิดวิถีการผลิตแบบเอเชีย

## แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

ในทางการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ ถือว่าการผลิตเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยเจตนา โดยมีผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นผู้ตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขต่างๆ ในด้านของผู้บริโภคนั้น ความต้องการถูกกำหนดโดยการพิจารณาประโยชน์ที่จะได้จากการบริโภคของสิ่งหนึ่งเทียบกับที่จะได้จากการบริโภคสิ่งอื่นๆ โดยมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณหรือรายได้ ทางด้านผู้ผลิตก็มีการตัดสินใจในการผลิตโดยการเลือกใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ตามที่มีความรู้หรือเทคโนโลยีที่มีอยู่ เพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ ธรรมชาติถือเป็นปัจจัยการผลิตประเภทหนึ่ง ซึ่งมีกฎเกณฑ์การเข้าถึงที่กำหนดโดยกติกาบางอย่างเช่นกลไกตลาดหรือระเบียบทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง ลักษณะทางพลวัตของการตัดสินใจเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับสภาพที่เป็นอยู่ในแต่ละขณะ โดยที่ผู้ตัดสินใจนั้นๆ เป็นคนที่ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ในลักษณะที่ว่ามีเป้าหมายในการตัดสินใจที่จะให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ข้อจำกัดที่ตนประสบ

ในแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลักนี้ เน้นการตัดสินใจระดับปัจเจกชนเป็นหลัก ในลักษณะที่เป็นตัวแทนของผู้ตัดสินใจ แต่เมื่อนำมาอธิบายพฤติกรรมในระดับชุมชนหรือรัฐ ก็จะต้องปรับลักษณะการอธิบายให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของผู้ตัดสินใจ โดยถือว่าผู้ตัดสินใจนั้นๆ มีอยู่แล้วในบทบาทต่างๆ จากการกำหนดโดยปัจจัยอย่างอื่น เช่นประวัติศาสตร์ ขนบประเพณี หรือกฎเกณฑ์ทางสังคม แล้วแต่กรณี แต่เมื่ออยู่ในสภาพอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็จะมีการตัดสินใจอย่างที่จะอธิบายได้ตามหลักเศรษฐศาสตร์ และหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ก็ยังสามารถนำมาใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการตัดสินใจนั้นได้

## 2.2 ทิศทางและวิธีการศึกษา

ทิศทางและวิธีการศึกษาในที่นี้ จะเป็นการพิจารณาข้อมูลจากเอกสารที่นำมาศึกษา ว่าสอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎีตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นอย่างไร การศึกษาจะจำกัดอยู่ในด้านของกรณีศึกษาที่นำมาพิจารณา เนื่องจากข้อจำกัดทางข้อมูลที่มีอยู่ เพราะปรากฏว่าข้อมูลที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่มีการระบุไว้ประการหนึ่ง และจากการที่มีการอ้างว่าแนวคิดนั้นๆ สามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่มีอยู่ได้เป็นอย่างดีประการหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า ถ้ากรณีที่ยกมาพิจารณาไม่สอดคล้องกับแนวคิดนั้นๆ ก็แสดงว่าแนวคิดนั้นๆ ยังไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโดยรวมได้ ถึงแม้ว่าจะอธิบายได้เฉพาะบางกรณี

ในลำดับนี้ ควรที่จะพิจารณาถึงลักษณะของข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการศึกษา และวิธีการวิเคราะห์ที่นำมาใช้กับข้อมูลนั้นๆ ก่อน เพราะทั้งสองประเด็นมีผลต่อข้อสรุปที่จะได้จากการศึกษา การศึกษาเชิงวิธีการผลิตแบบเอเชีย ได้จากการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลระดับหมู่บ้านจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เป็นหลัก การสัมภาษณ์ถามถึงประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ลักษณะการจัดการทรัพยากร เช่น ที่ดิน น้ำ การผลิต การใช้ประโยชน์จากผลผลิต การแบ่งปันผลผลิต เป็นต้น เหตุที่ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเช่นนี้ อธิบายว่าเป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้รับการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ข้อมูลที่ปรากฏเป็นหลักฐานนั้น ผู้ศึกษาพิจารณาว่าเป็นข้อมูลฝ่ายรัฐ ซึ่งเป็นฝ่ายปฏิปักษ์กับชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชนไม่ปรากฏ เพราะ

"ชุมชนได้ถูกทำลายความทรงจำ ถูกทำลายประวัติศาสตร์โดยรัฐ" ชุมชนอยู่ในสภาพครึ่งหลับครึ่งตื่น ไม่รู้จักตัวเอง ไม่เข้าใจตัวเองชัดเจน การที่ชุมชนจะฟื้นมีชีวิต มีฐานะ บทบาท ความชอบธรรม และมีพลังได้ จะต้องรื้อยกรองประวัติศาสตร์ของตัวเองขึ้นมา และเมื่อประวัติศาสตร์ชุมชนมีความแจ่มชัดขึ้นมาแล้ว ก็จะมีคามมั่นใจมากขึ้นในขบวนการพัฒนาระบบเครือข่ายแห่งชุมชน

บทบาทของผู้ศึกษาคือการ

"ช่วยกันพัฒนาระบบนี้ให้เป็นระบบเกี่ยวโยงกันทั้งภาค ทั้งประเทศ เป็นระบบแห่งชาติ จุดหมายเบื้องต้นคือคานอำนาจและต่อต้านการทุจริตของรัฐและระบบทุนนิยม จุดหมายต่อไปคือขยายกิจกรรมของชุมชน จุดหมายสุดท้ายคือแทนที่รัฐและระบบทุนนิยมทั้งหมด .."

ในที่นี้ จะตั้งข้อสังเกตว่าถึงแม้ว่าเจตนาของผู้ทำการศึกษาย่อมเป็นเรื่องของปัจเจก ที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาของตนอย่างไรก็ได้ ที่สำคัญคือการดำเนินการในด้านระเบียบวิธีการศึกษา เช่นการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ประมวลผลจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะต้องมีความเป็นวิชาการในระดับหนึ่ง เพื่อให้ได้ความน่าเชื่อถือในผลการศึกษานั้น มิฉะนั้นแล้ว การศึกษาดังกล่าวก็จะเป็นงานโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามเท่านั้น

ในประเด็นนี้ ข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาที่รองรับแนวคิดวิธีการผลิตแบบเอเชียคือที่มาของข้อมูล ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ในหมู่บ้านที่มีลักษณะเฉพาะบางประการ ข้อมูลลักษณะนี้ย่อมมีประโยชน์ในตัวเอง แต่ถ้าจะขยายความจากข้อมูลประเภทนี้เท่านั้น ก็น่าจะเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวัง เพราะไม่สามารถบอกได้ว่ามีความเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ คือกลุ่มชาติพันธุ์ไท ที่เป็นหัวข้อของการศึกษาเพียงไร อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาได้เสนอว่า "เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีตมีลักษณะใกล้เคียงหรือเหมือนกับวิธีการผลิตแบบเอเชีย" ซึ่งหมายความว่าข้อสรุปดังกล่าวมีความเป็นสากลสำหรับที่จะอธิบายถึงความเป็นไปของกลุ่มชาติพันธุ์ไทได้ และมีตัวอย่างของ

การเสนอความคิดเช่นนี้ในการศึกษาชุมชนในภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งผู้ศึกษาได้ระบุว่า “ภาคใต้คือภาพจำลองของชีวิตชนบทในยุคเก่าโพ้นของทุกภาคของไทย ....เป็นภาพโบราณของภาคอื่น ความห่างไกลจากศูนย์อำนาจและศูนย์เศรษฐกิจทำให้หมู่บ้านภาคใต้รักษาชีวิตแบบเดิมไว้ได้มากกว่าทุกภาค” และในการเสนอข้อสรุปบางประการจากการศึกษาในภาคใต้ ก็มีการเสนอแนวคิดว่าคุณลักษณะที่กล่าวถึงนั้นได้“ปรากฏในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทยของชาวไทเผ่าต่างๆและในทุกภาคของประเทศไทย” จึงถือได้ว่าภาคใต้เป็นตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแต่เดิม

การสรุปในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจจะมีข้อโต้แย้งได้ในกรอบทฤษฎีอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์ธรรมดาที่อธิบายพฤติกรรมในกรอบของเงื่อนไขที่ร่วมสมัยในขณะของการตัดสินใจนั้นๆ และไม่เจาะจงว่าเป็นความเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ใดใด แต่หากเป็นการตัดสินใจของคนที่มีเหตุผล (rational economic man) ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะนำเสนอเป็นกรณีเฉพาะเรื่องในลำดับต่อไป ในด้านสาระของข้อค้นพบจากการศึกษา

### ถ้าไม่ใช่ข้อมูลจากการบอกเล่าแล้วจะใช้ข้อมูลอะไร

เรื่องของการศึกษาวิวัฒนาการของระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศ เป็นเรื่องที่ซับซ้อนเพราะทั้งสองสิ่งนี้เป็นพื้นฐานของการดำรงอยู่ของกลุ่มชนที่รวมตัวกันขึ้นเป็นสังคมที่ชัดเจน สังคมย่อมมีประวัติความเป็นมาของสังคม มีการจัดระเบียบสังคมเพื่อรักษาสภาพของสังคม (หรือที่เรียกว่าการผลิตซ้ำ) และเพื่อความคงอยู่ ดังนั้น การศึกษาจะต้องพิจารณาถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องแบบเบ็ดเสร็จไม่ว่าจะเป็นข้อมูลระดับปัจเจก เช่นการบอกเล่า หรือข้อมูลจากการสังเกต เช่นการสำรวจ การทำสัมภาษณ์ ตลอดจนข้อมูลเอกสารต่างๆ เท่าที่จะมีอยู่ และต้องครอบคลุมมิติต่างๆของสังคม เช่นด้านกฎหมาย ขนบประเพณี วรรณกรรม ศาสนา ฯลฯ แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบเป็นภาพรวมเป็นการสรุปรวบยอด จึงจะพอที่จะสร้างความน่าเชื่อถือได้ ถ้าขาดการประเมินข้อมูลในลักษณะเบ็ดเสร็จแล้ว ข้อสรุปที่ได้ก็จะเป็นข้อสรุปด้านเดียว ที่มีความน่าสนใจและมีประโยชน์ในตัวเองอย่างไม่น่าปฏิเสธ แต่จะถือว่าเป็นภาพรวมของสังคมทั้งหมดคงจะไม่ได้

ตัวอย่างของงานที่ใช้ข้อมูลหลายอย่างประกอบกันเพื่อหาข้อสรุปที่จะนำมาใช้ในที่นี้ได้แก่งานของยรรยง จิระนคร(เจียแนจอง) เรื่อง วัฒนธรรมข้าวและการจัดระเบียบสังคม ศึกษากรณีไทลื้อเมืองเชียงรุ่งสิบสองพันนาในอดีต (ไม่มีวันที่) ซึ่งจะได้นำมาเสนอในลำดับต่อไปเป็นการเปรียบเทียบแนวทางวิเคราะห์อื่นๆด้วย

## 2.3 ประเด็นและคำถามหลัก

ประเด็นหลักในการศึกษา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศของชุมชนที่จัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท เป็นไปตามแนวคิดหนึ่งแนวคิดใดที่มีการนำเสนอไว้ ข้างต้นเพียงไร เพราะแนวคิดแต่ละแนวมีลักษณะของแนวคิดรวบยอด ที่จะอธิบายลักษณะโดยรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่ต้องการศึกษา และเป็นแนวคิดที่แยกขาดจากกันในทุกด้าน

คำถามข้างต้นนี้เป็นคำถามแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งไม่สามารถจะตอบได้ง่ายๆ เพราะในความเป็นจริงแล้วลักษณะของสังคมหนึ่งๆ ประกอบด้วยมิติต่างๆ ที่มารวมตัวกันอย่างมีเหตุผลและความสอดคล้องซึ่งกันและกัน ดังนั้น ในการที่จะอธิบายภาพรวมนั้น ก็จำเป็นต้องแยกแยะประเด็นที่จะต้องอธิบายออกเป็นประเด็นย่อยๆ แล้วจึงพิจารณาว่าจากประเด็นย่อยสู่ประเด็นหลักนั้นมีความสอดคล้อง ความเป็นเหตุเป็นผลกันเพียงไร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ จะเสนอประเด็นดังต่อไปนี้

- ลักษณะการทำกิจกรรมเศรษฐกิจที่จะต้องพึ่งพิงระบบนิเวศเป็นอย่างไร
- ลักษณะของการเข้าถึงปัจจัยการผลิตในระบบนิเวศเป็นอย่างไร
- ลักษณะของการแบ่งปันประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างไร
- ลักษณะต่างๆ ดังกล่าวนั้นมีความเฉพาะเจาะจงที่จะแสดงถึงการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทได้เพียงไร

## 2.4 ขอบเขตและความลุ่มลึก

ในด้านของขอบเขตและความลุ่มลึก แนวคิดแต่ละแนวจะอธิบายลักษณะที่ปรากฏของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไท โดยไม่ต้องอาศัยการอ้างอิงปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากที่ระบุไว้ เพราะเป็นแนวคิดแบบเบ็ดเสร็จที่สมบูรณ์ในตัวเอง

## 2.5 สารของข้อค้นพบที่สำคัญ

ลักษณะการทำกิจกรรมเศรษฐกิจที่จะต้องพึ่งพิงระบบนิเวศเป็นอย่างไร

จากหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท พบว่ามีข้อสรุปร่วมกันคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทเป็นชุมชนกสิกรรม คือทำการเพาะปลูกเป็นหลัก โดยเฉพาะคือการปลูกข้าวเป็นอาหาร โดยที่การปลูกข้าวเป็นพื้นฐานของการจัดระเบียบสังคมในด้านต่างๆ

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานสำหรับการปลูกข้าวคืออยู่ในที่ลุ่มที่มีน้ำท่วมเป็นเวลานาน เพื่อให้ข้าวได้เจริญเติบโต ในพื้นที่มีคนกลุ่มชาติพันธุ์ไทตั้งถิ่นฐานอยู่ มักจะเป็นที่ราบในหุบเขา จึงมีน้ำไหลจากภูเขา และในหุบเขาก็มีความยากลำบากในการคมนาคม จึงเป็นเหตุให้ต้องสร้างการพึ่งตนเองในระดับสูง เพราะไม่สามารถจะทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับผู้อื่นได้โดยง่าย ประการหนึ่ง และผลผลิตจากการปลูกข้าวก็คงจะสูงพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ประการหนึ่ง จึงทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทสามารถดำรงอยู่ในลักษณะที่ดูเหมือนจะไม่เปลี่ยนแปลงในโครงสร้างหลักมาตั้งแต่สมัยโบราณ

ในประเด็นเรื่องลักษณะการตั้งถิ่นฐานนั้น คงจะเป็นข้อยุติได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทเลือกที่จะอยู่มนบริเวณที่ลุ่ม เพราะมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมกับการปลูกข้าว ซึ่งให้ผลผลิตเพียงพอแก่การเลี้ยงตัวเอง

ลักษณะดังกล่าวสามารถนำมาใช้กับชุมชนในภาคใต้ของประเทศไทยได้ คือมีการตั้งถิ่นฐานในที่ลุ่มชายทะเล แต่เนื่องจากลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่ เป็นคาบสมุทร และอยู่ในเส้นทางการค้า จึงทำให้มีชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่ตามจุดการค้าต่างๆ ในสมัย(คริสต์)ศตวรรษที่ 7-9 คนที่อยู่ในชุมชนเหล่านี้เป็นชาวมองโกลอยด์ต่างๆ เช่นมอญ เขมร และมีชาวอินเดีย จีน อาหรับที่มาค้าขาย ส่วนคนดั้งเดิมเป็นพวกชาติพันธุ์นิกรอยด์ ชาไก จนกระทั่งศตวรรษที่ 13 คนไทยจึงเริ่มปรากฏตัวในพื้นที่ภาคใต้ และนำวัฒนธรรมการปลูกข้าวมาสู่พื้นที่ และจากการที่มีการตั้งชุมชนในพื้นที่หลายลักษณะ คือริมทะเล ทำการค้าขายและประมง ในที่ราบลุ่มทำนา บนพื้นที่เขาก็ทำสวนและเก็บหาของป่า จึงมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างกันเกิดขึ้น

แต่ถ้าจะถามว่าการเลือกตั้งถิ่นฐานในที่ลุ่มเป็นลักษณะเฉพาะของชาติพันธุ์ไทหรือไม่ คงจะต้องตอบว่าไม่ เพราะในแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานของเหล่าคนไททั้งหลาย ก็ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆตั้งถิ่นฐานอยู่ด้วย ดังที่ปรากฏในประเทศจีนตอนใต้ตามตำนานประวัติศาสตร์จีนสมัยโบราณ ซึ่งตามเหตุผลทางสากลแล้วก็น่าจะพิจารณาได้ว่าที่ราบลุ่มเหล่านี้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเพาะปลูก จึงดึงดูดให้คนต่างๆไม่ว่าชาติพันธุ์โดยยากเข้ามาตั้งถิ่นฐานทั้งสิ้น และนำไปสู่การแย่งชิงทรัพยากรและการจัดองค์กรของสังคมเพื่อการนี้อย่างซับซ้อน และเป็นประเด็นที่จะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาต่อไป

## ลักษณะของการเข้าถึงปัจจัยการผลิตในระบบนิเวศเป็นอย่างไร

ลักษณะการเข้าถึงทรัพยากรในที่นี้ครอบคลุมการแบ่งสรรปันส่วนทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่สมาชิกชุมชน ตลอดจนการแสวงหาทรัพยากรเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองการขยายตัวของชุมชน โดยที่กิจกรรมเศรษฐกิจหลักคือการปลูกข้าว ทรัพยากรที่สำคัญคือที่ดิน และน้ำ ส่วนรองลงมาคือเทคโนโลยีการเพาะปลูก ซึ่งเป็นปัจจัยที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากธรรมชาติที่ติด

จากการศึกษาต่างๆพบว่าในระบบสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทมีลักษณะของการถือครองที่ดินคล้ายกัน คือถือว่าที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของหัวหน้าชุมชน โดยที่มีเจ้าแผ่นดินเป็นผู้แบ่งสรรสิทธิในการครอบครองที่ดินให้แก่สมาชิกเพื่อการใช้ประโยชน์ แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์ และการแบ่งสรรสิทธิในการใช้ที่ดินนี้สัมพันธ์กับสถานภาพของบุคคลนั้นในสังคม โดยทั่วไปจะมีการแบ่งสรรที่ดินในลักษณะดังนี้

การครอบครองโดยบุคคลเพื่อใช้ส่วนตัวและครอบครัว ลักษณะการครอบครองเช่นนี้ใช้กับที่ดินส่วนใหญ่ โดยที่ผู้ครอบครองจะมีสิทธิในผลผลิตจากที่ดิน แต่จะต้องเสียภาษีให้แก่เจ้าแผ่นดินส่วนหนึ่ง อาจจะเป็นแรงงาน หรือเป็นผลผลิตก็ได้แล้วแต่กรณี ตัวอย่างที่ดินในลักษณะนี้ได้แก่นาไทเมืองในแคว้นเชียงรุ่ง เป็นต้น

การครอบครองที่ดินของเจ้าแผ่นดินเอง ในกรณีนี้ เจ้าแผ่นดินจะมีคนทํานาให้ เพื่อเป็นการสร้างผลผลิตให้แก่เจ้าแผ่นดินโดยตรง สำหรับที่จะนำไปใช้ในกิจการต่างๆในการปฏิบัติภารกิจของเจ้าแผ่นดิน และเพื่อเลี้ยงดูบรรดาเจ้าหน้าที่อื่นๆที่ทำงานให้กับเจ้าแผ่นดิน

การครอบครองที่ดินโดยเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่ทำหน้าที่แทนเจ้าแผ่นดินในการบริหาร ลักษณะการถือครองที่ดินเช่นนี้เป็นการตอบแทนการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าแผ่นดิน เช่นให้ที่ดินแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งไปปกครองบ้านเมืองอื่นๆในอาณาเขต

ลักษณะการเข้าถึงที่ดินเช่นนี้ปรากฏในกลุ่มชาติพันธุ์ไทในประเทศจีนจนถึงสมัยปัจจุบัน (ประมาณ ค.ศ. 1950) และเป็นลักษณะการปกครองของคนไทยในประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงสมัยกรุงเทพฯ ก่อนที่จะมีการปฏิรูปการปกครองให้มีรูปแบบอย่างสากลในสมัยรัชการที่ 5

กล่าวได้ว่าระบบการจัดสรรที่ดินเช่นนี้เป็นระบบพื้นฐานที่ใช้กันอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไท เพราะการตั้งถิ่นฐานในภาคใต้ ในกรณีของชุมชนเกิดใหม่ก็เป็นลักษณะที่เกิดจากการที่ประชาชน

จำนวนหนึ่งไม่ยอมรับบทบาทหน้าที่ในการเสียภาษี จึงได้หลบหนีไปตั้งชุมชนขึ้นใหม่ในที่ซึ่งฝ่ายปกครองไม่สามารถใช้อำนาจปกครองได้อย่างเต็มที่

ในด้านของการจัดการทรัพยากรน้ำ มีการศึกษาในลุ่มน้ำภาคเหนือของไทย และที่มีการอธิบายในงานของทานาเบ ว่ามีการจัดการในระดับหมู่บ้าน ว่ามีการแบ่งงานกันทำ มีการมอบหมายหน้าที่ให้คนกลุ่มหนึ่งมีหน้าที่จัดการดูแลแหล่งน้ำ ทางส่งน้ำจากแหล่งธรรมชาติสู่ไร่นา และควบคุมการดูแลรักษาระบบการจัดการน้ำให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เป็นประจำ โดยชุมชนต้องมีการที่จะดูแลให้ค่าตอบแทนแก่คนกลุ่มนี้

ในส่วนของเทคโนโลยีการผลิต การศึกษาทั่วไประบุว่าเทคโนโลยีที่ใช้เป็นแบบง่ายๆ ใช้อุปกรณ์ที่หาได้จากวัสดุท้องถิ่น ใช้แรงสัตว์ในการเตรียมดิน ส่วนการดำเนินการอื่นๆ ก็ใช้การระดมแรงคนเป็นครั้งคราว เช่นตอนปักดำ และตอนเก็บเกี่ยว และการทำงานก็ทำทั้งในระดับครัวเรือน และระดับชุมชน แต่ข้อมูลด้านการจัดการแรงงานนี้ยังมีน้อยมาก

ในส่วนของคำอธิบายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน ซึ่งได้รับความสนใจในแนวคิดวิธีการผลิตแบบเอเชีย ว่ามีการใช้อย่างทะนุถนอม อย่างยั่งยืน ฯลฯ การประเมินสถานการณ์การศึกษาพบว่ายังมีการศึกษาในประเด็นนี้น้อยมาก โดยเฉพาะในส่วนของพฤติกรรมของชาวไทนอกประเทศไทย จึงไม่สามารถสรุปได้ในขั้นนี้ว่าแนวคิดดังกล่าวจะเป็นจริงเพียงไร

อย่างไรก็ดี จากลักษณะการใช้ทรัพยากรแบบดั้งเดิม และจากลักษณะการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองและมีส่วนเกินเล็กน้อยสำหรับการเสียภาษี ซึ่งไม่ค่อยจะเสียอย่างเต็มที่นั้น เป็นไปได้ว่าผลของการใช้ทรัพยากรจะมีน้อย เพราะการผลิตใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ แทนที่จะเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ และที่สำคัญคือขาดแรงจูงใจที่จะทำการผลิตในปริมาณมาก เนื่องจากสภาพที่ตั้งของชุมชนไม่อำนวยต่อการค้า เช่นชุมชนในประเทศจีน หรือที่อำนวยต่อการค้า ก็ขาดปัจจัยสนับสนุนด้านธรรมชาติ เช่นในภาคใต้ของประเทศไทย จึงมีอยู่กรณีเดียวที่กล่าวได้ว่ามีโอกาสทางการค้าดีกว่าชุมชนไทอื่นๆ คือชุมชนไทที่อยุธยา แต่ข้อจำกัดของอยุธยา คือขาดเทคโนโลยีในการจัดการน้ำในพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่งก็ทำให้ไม่สามารถผลิตได้ในปริมาณมากอีกเช่นกัน (การจัดการน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาไม่ได้เริ่มจนกระทั่งสมัยต้นศตวรรษที่ 20 เมื่อเริ่มมีโครงการชลประทานตามแบบตะวันตก)

ข้อมูลที่น่าสนใจที่เสนอว่าข้อจำกัดทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ชะลอการพัฒนาพลังการผลิตของชุมชนไทยในที่ต่างๆ เป็นข้อมูลที่กระจัดกระจาย แต่ต้องการนำเสนอในที่นี้ เพื่อชี้ให้เห็นว่า การตีความข้อมูลนั้นเป็นประเด็นสำคัญทางด้านระเบียบวิธีการศึกษา

ในการศึกษาเศรษฐกิจหมู่บ้านภาคใต้ ซึ่งผู้ศึกษาต้องการเสนอว่าเป็นแบบอย่างของวิถีการผลิตแบบเอเชียที่มีคุณสมบัติอันพึงปรารถนาหลายประการ ปรากฏข้อความดังต่อไปนี้

การแลกเปลี่ยนระหว่างหมู่บ้านเกิดขึ้นเพื่อให้มีผลผลิตครบตามความต้องการ แลกเปลี่ยนเพื่อให้พอในการดำรงชีพ เสริมความสามารถในการพึ่งตนเอง .. เป็นการแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจทำมาหากิน ที่วงเขตการผลิตเพื่อยังชีพขยายอาณาบริเวณออก ไม่ใช่การแลกเปลี่ยนในระบบทุนนิยม คือไม่ใช่การค้าเพื่อหาส่วนเกิน เพื่อกำไร

ตัวอย่างของการแลกเปลี่ยนดังกล่าวนี้ คือการแลกเปลี่ยนระหว่างหมู่บ้านทำนา กับหมู่บ้านประมง ขนแลกเปลี่ยนกับข้าว และหมู่บ้านทำสวนขอแลกเปลี่ยนผลไม้กับข้าว

ประเด็นที่สำคัญในทางเศรษฐศาสตร์คืออัตราแลกเปลี่ยน ระหว่างของต่างๆ การศึกษาในแนววิถีการผลิตแบบเอเชียเน้นว่าผลผลิตที่แลกเปลี่ยนกันนั้นเป็นลักษณะของการให้เปล่า ไม่มีการคิดราคา ซึ่งมีพื้นฐานจากระบบเครือญาติ และการรวมกำลังกันสู้กับธรรมชาติ และเน้นว่าการแลกเปลี่ยนระหว่างหมู่บ้านนี้เป็นผลจากการสืบทอดถ่ายทอด (ของวัฒนธรรม) มากกว่าเป็นผลจากความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ

ตลาดนัดที่มีการแลกเปลี่ยนเป็นตลาดน้ำใจ เพราะเป้าหมายของการแลกเปลี่ยนไม่ใช่กำไรหรือประโยชน์ทางวัตถุความร่ำรวย แต่เป็นการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน

ข้ออธิบายดังกล่าวนี้ ดูจะขัดแย้งกับหลักเศรษฐศาสตร์เป็นอย่างมาก เพราะเมื่อพิจารณาลักษณะของการแลกเปลี่ยน ก็จะต้องมีการขนส่งของต่างๆ เป็นระยะทางไกลแล้ว ยังเป็นเรื่องของการหาของที่จะต้องใช้ในการดำรงชีวิตด้วย ซึ่งถ้าไม่มีระบบราคาในการแลกเปลี่ยนแล้ว ก็ดูเหมือนกับว่าชาวไทในภาคใต้จะมีระบบเศรษฐกิจที่อยู่นอกเหนือคำอธิบายโดยหลักเศรษฐศาสตร์ทั่วไป และอาจจะมีลักษณะเฉพาะที่เรียกว่าเป็นแบบของชาติพันธุ์ไทได้

แต่ถ้าจะลองใช้คำอธิบายในทางเศรษฐศาสตร์ ว่าการแลกเปลี่ยนที่ดูว่าไม่มีราคานั้น เป็นเพราะของที่เกี่ยวข้องในการแลกเปลี่ยนเป็นของที่ไม่มีราคาจริงๆ เพราะเป็นผลผลิตส่วนเกินจากที่เหลือใช้ แล้วจึงนำมาแลกเปลี่ยน ก็จะเป็นการตีความในทางเศรษฐศาสตร์ได้โดยตรงทางหนึ่ง และอีกทางหนึ่งก็เป็นการแลกเปลี่ยนในตลาดที่ไม่สมบูรณ์ เพราะมีผู้ซื้อผู้ขายน้อยราย เนื่องจากความลำบากในการคมนาคม ชาวบ้านไม่สามารถเดินทางไกลๆพร้อมกับผลผลิตของตนได้ ดังนั้น ไม่ว่าจะมีผลผลิตเท่าไร ก็จะต้องนำมาแลกเปลี่ยน เพื่อให้ได้ของที่ตนต้องการใช้เป็นการตอบแทน ในกรณีนี้ การที่ไม่มีอัตราแลกเปลี่ยนหรือราคาที่แน่นอนเป็นเพราะผลผลิตที่นำมาแลกเปลี่ยนไม่แน่นอน และไม่สามารถเก็บไว้ได้ เช่นเมื่อจับปลามาแล้วก็ต้องรีบนำมาแลกเปลี่ยน เพราะมิฉะนั้น ปลา ก็จะเน่าเสียก่อน ดังนั้นเป็นต้น และผลไม้ก็เช่นกัน มีผลผลิตเฉพาะฤดูกาล มีเท่าไรก็ต้องเอามาแลกเปลี่ยน และแลกเปลี่ยนได้เท่าไรก็ต้องรับ เพราะไม่มีทางเลือกอื่น ในขณะที่หมู่บ้านทำนาอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ เพราะข้าวเป็นผลผลิตที่สามารถเก็บรักษาได้นาน หมู่บ้านทำนาจึงสามารถกำหนดราคาข้าวในการแลกเปลี่ยนได้ตามใจ ส่วนที่ว่าอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างของต่างๆจะเป็นอย่างไรนั้น ไม่มีข้อมูลที่จะนำมายืนยันได้ว่าเป็นราคาน้ำใจอย่างไร แต่ในการศึกษานั้นเองก็มีข้อมูลว่า “(ของ) ค่อยมี(ราคา)เมื่อพวกเจ๊กมาอยู่” ซึ่งบ่งชี้ว่าสิ่งที่เป็นข้อจำกัดในการเพิ่มผลผลิตต่างๆ น่าจะเป็นข้อจำกัดด้านตลาด คือไม่มีตลาดรับซื้อของเหล่านี้ มากกว่าที่จะเป็นข้อจำกัดทางด้านการผลิต และข้อมูลที่ยืนยันแนวทางการตีความดังกล่าวนี้ คือการที่ภาคใต้ได้กลายเป็นพื้นที่ปลูกยางพาราอย่างกว้างขวาง ทั้งๆที่ในวัฒนธรรมการผลิตและบริโภคแต่เดิมของคนไทก็ได้มีอะไรเกี่ยวข้องกับยางพาราเลย (เช่นไม่มีการกล่าวถึงในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย เป็นต้น)

กรณีการปลูกยางพาราเป็นตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แบบวิถีการผลิตเอเชียอีกประเด็นหนึ่ง คือการรักษาความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อม เพราะการปลูกยางพาราใช้วิธีถางป่าขยายไปสู่พื้นที่ใหม่เป็นวิธีการปกติ ซึ่งทำให้สูญเสียคุณประโยชน์ต่างๆที่ควรจะได้จากป่าโดยสิ้นเชิง เพื่อแลกกับประโยชน์ที่เป็นตัวเงินจากการปลูกยางพารา ซึ่งทำให้เกิดคำถามว่าวิถีการผลิตแบบเอเชียมีพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมยังลึกเพียงไร หรือเป็นเพียงปรากฏการณ์ผิวเผินที่สังเกตได้ในกรณีของชุมชนที่อยู่นอกกระบวนการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากข้อจำกัดทางคมนาคมเพียงอย่างเดียว

**ลักษณะของการแบ่งปันประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างไร**

ประเด็นที่สำคัญในการพิจารณาเรื่องการเข้าถึงทรัพยากรคือ การจัดการดังกล่าวทำให้ได้ผลผลิตอย่างไร ตามหลักเศรษฐศาสตร์นั้น ผลผลิตที่ได้จากการผลิตย่อมต้องมีจำนวนมากกว่าปัจจัยการผลิตที่เข้าไป มิฉะนั้นแล้วก็เป็นการค้ากำไรที่ไม่คุ้ม ในประเด็นนี้ ทานาเบได้เสนอ

ข้อมูลว่าผลผลิตที่ได้จากการทำนาจะมีส่วนเกินเล็กน้อย หลังจากที่ได้ประเมินถึงความต้องการ การบริโภคของครัวเรือนและความต้องการใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งจะได้จากการแลกเปลี่ยนผลผลิตจำนวน นี้กับผู้อื่นแล้ว ดังนั้น จึงมีประเด็นในการพิจารณาเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ 2 ประเด็น คือ ผล ผลิตรวมมีปริมาณเท่าไร และมีการแบ่งสรรผลผลิตจำนวนนี้อย่างไร

ถ้าพิจารณาจากข้อมูลผลผลิตแล้ว พบว่าผลผลิตที่ได้อยู่ในระดับที่เพียงพอกับความต้องการ แต่เป็นผลผลิตที่มีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ปัญหาที่ต้องการคำตอบคือผลผลิตต่ำนี้เกิด จากสาเหตุอะไร

ความต้องการในการเพิ่มผลผลิตจะมาจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ เมื่อมีความต้องการ เพื่อยังชีพมากขึ้น เช่นมีประชากรเพิ่มขึ้น หรือเมื่อมีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนกับของอย่างอื่นที่ตน ต้องการมากขึ้น หรือเมื่อมีความต้องการเก็บภาษีเพิ่มขึ้น

การเพิ่มผลผลิตก็มีทางเลือกได้หลักๆ คือการเพิ่มการผลิตโดยการทำให้ซ้ำในรูปแบบเดิม เช่น การขยายพื้นที่เพาะปลูก หรือการเพิ่มผลผลิตโดยการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต เช่น การเปลี่ยนพันธุ์ การบำรุงดิน การจัดการน้ำให้ดีขึ้น เป็นต้น

ในเอกสารที่ศึกษาไม่ปรากฏการศึกษาที่เจาะจงถึงการวิเคราะห์ในประเด็นนี้อย่างละเอียด แต่ลักษณะการเพิ่มผลผลิตที่ปรากฏในหลักฐานประวัติศาสตร์ ได้แก่การเพิ่มโดยการผลิตซ้ำ คือ การขยายพื้นที่เพาะปลูกด้วยการอพยพย้ายคนออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่ เป็นหลัก

น่าจะสันนิษฐานว่าในสมัยดั้งเดิมรูปแบบการขยายตัวของชุมชนชาติพันธุ์ไทน่าจะเป็ นขบวนการเช่นนี้ คือการย้ายถิ่นไปเรื่อยๆเมื่อชุมชนมีประชากรมากขึ้น และเข้าไปจับจองที่ดินที่มี ลักษณะที่ต้องการ เช่นในที่ลุ่มน้ำต่างๆในประเทศไทย ซึ่งมีชุมชนอื่นอยู่มาก่อนแล้ว แต่กลุ่มคนไทก็ เข้ามาแทรกซึมและต่อมาก็รวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มก้อน สามารถขับไล่เจ้าของเดิม และสร้างสังคม ของตนขึ้นมาแทน เช่นที่ปรากฏในประวัติศาสตร์สุโขทัย ประวัติศาสตร์เชียงใหม่ ประวัติศาสตร์ ออยุธยา ตลอดจนประวัติศาสตร์เมืองนครศรีธรรมราช เป็นต้น แต่การขยายตัวในลักษณะนี้ มีข้อ จำกัดที่สำคัญคือความจำกัดของที่ดิน และเมื่อเข้ามาถึงบริเวณที่ตั้งของประเทศไทยปัจจุบันแล้ว ก็ ไม่มีที่ให้เคลื่อนย้ายต่อไปอีกได้ เพราะชาวไทไม่มีเทคโนโลยีในการเดินเรือทะเลเช่นชาติพันธุ์อื่นๆ ประวัติศาสตร์การย้ายถิ่นของชาวไทจึงจบลงที่พื้นที่ประเทศไทยปัจจุบันนี้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้น

มา ส่วนคนไทยที่เหลืออยู่ในประเทศจีนปัจจุบันก็ต้องปรับสภาพความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพ  
ทางการเมืองการปกครอง ในฐานะคนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในแต่ละประเทศที่ตนตั้งถิ่นฐานอยู่นั้น

ประเด็นการแบ่งปันผลผลิตที่ได้นั้น ดูจะเป็นประเด็นที่ไม่ค่อยมีการโต้แย้งเท่าไร ว่าผลผลิต  
ส่วนหนึ่งเก็บไว้เพื่อการบริโภคเอง ส่วนหนึ่งไว้เพื่อแลกเปลี่ยน และอีกส่วนหนึ่งเพื่อเสียภาษี ซึ่ง  
ส่วนสุดท้ายนี้คือผลผลิตส่วนเกินที่เป็นประเด็นความสนใจของวิธีการผลิตแบบเอเชียเป็นพิเศษ คำ  
ถามคือผลผลิตส่วนเกินนี้มีจำนวนมากน้อยเพียงไร

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าถ้าผลผลิตส่วนเกินนี้สูง รัฐก็จะสามารถพัฒนาขึ้นได้มาก ดังนั้น  
การที่รัฐไทยไม่ได้พัฒนาในประเทศจีน แต่มาพัฒนาในประเทศไทย จึงน่าจะเป็นประเด็นที่ควร  
พิจารณา

จากการประมาณการของยรรยง พบว่าส่วนเกินหรือภาษีที่เก็บได้ในเขตเมืองเชียงรุ่ง อัน  
เป็นพื้นที่ชาวไทยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศจีนนั้น มีไม่มาก แสดงว่าสภาพการผลิตในพื้นที่นั้นไม่เอื้อ  
อำนวยแก่การขยายตัวของชุมชน

ในด้านชุมชนในพื้นที่ประเทศไทย การขยายตัวของอาณาจักรทางภาคเหนือของไทย เช่น  
เชียงใหม่ สุโขทัย น่าจะสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่ราบลุ่มในหุบเขา ในแต่ละบริเวณ และการที่  
อาณาจักรสุโขทัยเสื่อมไปเมื่อเทียบกับอยุธยา ก็น่าจะเกี่ยวกับการที่อยุธยามีความได้เปรียบในด้าน  
พื้นที่ที่กว้างขวางกว่ากันมาก ทำให้รัฐอยุธยาสามารถรวบรวมผลผลิตส่วนเกินมาดำเนินการขยาย  
อาณาเขตได้มากกว่า

ในด้านของภาคใต้ ชุมชนที่เกิดขึ้นตั้งอยู่ในพื้นที่จำกัด ดังนั้นจึงไม่สามารถขยายขนาดได้  
เท่าเทียมกับที่เกิดขึ้นในบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมีความเฉพาะเจาะจงที่จะแสดงถึงการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยได้  
เพียงไร

จากการสรุปผลการตีความข้อมูลต่างๆตามแนวทางการวิเคราะห์ที่เสนอมานี้ 3 แนวทาง  
แล้วนั้น จะพิจารณาประเด็นที่ว่าลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศที่พบ

ในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่างๆ นั้น มีลักษณะเฉพาะที่เป็นของกลุ่มชาติพันธุ์เพียงไร และแตกต่างจากคำอธิบายโดยแนวคิดเศรษฐศาสตร์สากลเพียงใด

การที่จะตอบคำถามนี้ จะต้องแยกแยะชุมชนไทออกตามพื้นที่ของการตั้งถิ่นฐาน เช่นในประเทศจีนตอนใต้ ในประเทศไทยปัจจุบัน โดยแยกแยะเป็นภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมีความหลากหลายอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจด้านการผลิตและการใช้ทรัพยากร เพราะจำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้และต้นทุนในการผลิต ภายใต้กรอบของเทคโนโลยีที่มีอยู่ ประกอบกับโอกาสในด้านการตลาดของผลผลิตนั้นจากพื้นที่นั้นๆ

อย่างไรก็ดี ข้อสรุปที่ต้องการนำเสนอจากการประมวลความรู้ในครั้งนี้ คือการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศของกลุ่มชาติพันธุ์ไทนั้น สามารถใช้หลักการและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สากลมาใช้ได้ โดยที่หลักการดังกล่าวจะสามารถอธิบายสิ่งที่ปรากฏได้อย่างมีเหตุผล ในขณะที่แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองแนวประวัติศาสตร์ ในรูปแบบของวิถีการผลิตแบบเอเชีย อาจจะไม่สอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏ

โดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศของชาวไทเป็นไปตามหลักเศรษฐศาสตร์ทั่วไป ที่สนับสนุนการผลิตเพื่อยังชีพในอันดับแรก การผลิตในลักษณะนี้ อาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ มีการใช้เทคโนโลยีระดับต่ำ ให้ผลผลิตต่ำ การพัฒนาระบบสังคมเพื่อการควบคุมการจัดสรรทรัพยากรก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ วิวัฒนาการในประวัติศาสตร์ของสังคมมีน้อย เนื่องจากรูปแบบของการเพิ่มผลผลิตเป็นไปในทางการขยายพื้นที่มากกว่าการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ผลผลิตรวมอยู่ในระดับต่ำเพราะระบบสังคมไม่สนับสนุนการสร้างส่วนเกินจากการผลิต เพราะมีการเก็บภาษีส่วนเกินในรูปแบบต่างๆ กันมาตลอดในยุคประวัติศาสตร์ ข้อจำกัดทางด้านการคมนาคมเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการพัฒนาหลังการผลิต แต่เมื่อมีโอกาสทางการค้าเกิดขึ้น ชุมชนก็สามารถตอบสนองกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้อย่างรวดเร็ว โดยการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี เช่นการปลูกพืชใหม่เพื่อสนองความต้องการของตลาด และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่นการเปลี่ยนระบบการถือครองที่ดินจากที่ดินรวมเป็นที่ดินส่วนบุคคล

ข้อถกเถียงที่ยังค้างอยู่คือการที่จะชี้ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นผลจากปัจจัยภายใน เพื่อตอบสนองต่อเงื่อนไขภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป หรือเป็นการที่ปัจจัยภายนอกสร้างความกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การที่จะแยกแยะและชี้ชัดในประเด็นนี้มีความสำคัญต่อการมอง

วิวัฒนาการของสังคมชาวไทยในอนาคต เพราะเป็นประเด็นว่าสังคมไทยนั้นมีพลังในตัวเองที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อการดำรงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้เพียงไร

## 2.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในการศึกษาค้นคว้า ได้นำผลการศึกษาของนักวิชาการ 3 กลุ่มมาพิจารณา โดยใช้ผลงานบางชิ้นเป็นตัวแทนดังนี้

นักวิชาการไทย ใช้งานของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะแนวคิดวิถีการผลิตแบบเอเชียจากมุมมองของหมู่บ้าน

นักวิชาการเอเชีย จากงานของทานาเบและยรรยง จิระนคร

นักวิชาการสากล ไม่มีงานเฉพาะ แต่ใช้แนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลักเป็นพื้นฐาน

ในการเปรียบเทียบการวิเคราะห์ตามแนวทั้งสามนี้ ผลการศึกษาที่ว่างงานของนักวิชาการเอเชีย ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลพื้นฐานและครอบคลุมหลายด้าน สามารถสร้างความกระจ่างในการเข้าใจปรากฏการณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในเรื่องของระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศได้ในระดับหนึ่ง โดยที่สามารถสร้างภาพที่สมเหตุสมผลจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเฉพาะพื้นที่ได้ และคำอธิบายในส่วนนี้ ก็สอดคล้องกับคำอธิบายที่ได้จากพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์สากล ส่วนการอธิบายในแนวของเศรษฐศาสตร์การเมืองนั้น ยังมีปัญหาในเชิงเจตนาของการศึกษา ปัญหาในด้านระเบียบวิธีการศึกษา และปัญหาในการตีความจากข้อมูล และที่สำคัญคือปัญหาด้านเจตนารมณ์ของการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นการส่งเสริมการพัฒนาการเมืองเฉพาะกลุ่ม ซึ่งอาจจะมีผลต่อการดำเนินการศึกษาในด้านอื่นๆได้

## 2.7 นักวิชาการไทยและต่างประเทศ

ในประเด็นนักวิชาการไทยและต่างประเทศ เมื่อพิจารณาถึงจุดยืนและความเป็นกลางทางวิชาการแล้ว สรุปว่านักวิชาการต่างประเทศจะมีความเป็นวิชาการมากกว่า เนื่องจากเจตนาในการศึกษาอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับบทบาทและกลไกของสังคมไทยโดยตรง ในขณะที่นักวิชาการไทยนั้น ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีสำนึกในบทบาททางสังคมของตนสูง ซึ่งเป็นข้อที่ควรระวังในการพิจารณาผลงานของนักวิชาการไทยว่ามีความเป็นวิชาการเพียงไร แน่แน่นอนว่านักวิชาการต้องสามารถแยกแยะบทบาทของตนได้ ระหว่างการวางตัวเป็นกลางในการศึกษาข้อมูลและการตีความกับการที่จะนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใด

## 2.8 ประเมินกระบวนการทัศน์โดยรวม

โดยส่วนรวมแล้ว นับว่าแนวทางการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทมอญเรื่องระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศมีความใกล้เคียงกัน เพียงแตกต่างกันในรายละเอียดของการกำหนดองค์ประกอบของเรื่องที่จะศึกษา และลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นสากลอยู่มาก ส่วนความแตกต่างในรายละเอียดนั้นพิจารณาได้ว่าเป็นผลจากการใช้กรอบทฤษฎีการวิเคราะห์ที่อาจจะแตกต่างกันไป ซึ่งความแตกต่างเช่นนี้เป็นสิ่งสมควรสนับสนุน เพื่อให้เกิดการสร้างมุมมองและแสวงหาข้อมูลใหม่ๆต่อไป

## 2.9 จุดอ่อนจุดแข็ง

จุดอ่อนของการประเมินสถานภาพครั้งนี้ คือข้อจำกัดทางด้านข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ โดยเฉพาะในเรื่องของข้อมูลรายละเอียดระดับชุมชนที่อยู่นอกประเทศไทย การศึกษาของทานาเบในประเทศไทย ที่เชียงใหม่และอยุธยา เป็นตัวอย่างที่ควรใช้ในการศึกษาต่อไป และถ้าผู้ศึกษาในสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงประวัติศาสตร์จะนำวิธีการของทานาเบไปใช้ ก็จะทำให้ผลสรุปจากการศึกษามีน้ำหนักควรแก่การพิจารณามากขึ้น

จุดอ่อนอีกประการหนึ่งของการศึกษาในหัวข้อนี้คือเรื่องของการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เนื่องจากเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและระบบนิเวศเป็นเรื่องที่มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา การศึกษาเชิงประจักษ์ในสภาวะปัจจุบันจึงทำได้ง่ายกว่าการศึกษาแบบอื่นๆ แต่ถ้าสิ่งที่ต้องการทราบคือวิวัฒนาการของความสัมพันธ์นี้ ก็จะต้องใช้แนวทางการและวิธีการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งทำให้ข้อจำกัดด้านข้อมูลยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น ในส่วนนี้ ผลงานของยรรยงเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ข้อมูลจากหลายด้านมาประกอบกันในการสร้างภาพรวมที่เห็นชัดเจน แต่ข้อมูลเหล่านี้ก็เป็นอุปสรรคแก่นักวิชาการไทยเพราะเป็นข้อมูลภาษาจีนเป็นส่วนใหญ่ และเป็นข้อมูลในอดีตของพื้นที่และสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วในปัจจุบัน ซึ่งก็เป็นปัญหาที่การศึกษาแนวประวัติศาสตร์จะต้องเผชิญและหาคำตอบในด้านระเบียบวิธีการอย่างเหมาะสมด้วย

อนึ่งถ้าจะใช้วิธีการศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์สากล ก็ยังจะต้องใช้ข้อมูลที่หลากหลายและสมบูรณ์กว่าที่มีอยู่แล้วมาก

## 2.10 ความน่าเชื่อถือของงานและข้อค้นพบ

ความน่าเชื่อถือของงานที่นำมาพิจารณาในที่นี้อยู่ในระดับสูง เพราะเป็นงานที่ผ่านการกลั่นกรองในหลายระดับมาแล้ว และเมื่อพิจารณาจากระเบียบวิธีการศึกษา ก็กล่าวได้ว่าเป็นงานที่ควรแก่การเชื่อถือ ว่าเป็นงานที่มีมาตรฐานทางวิชาการ ส่วนข้อวิจารณ์ต่างๆ ในเชิงวิชาการนั้น ย่อมเกิดขึ้นได้ตามสภาพของการศึกษา

ปัจจัยที่จะมีผลต่อความน่าเชื่อถือของงาน คือความโปร่งใสของระเบียบวิธีการศึกษา ซึ่งในประเด็นนี้ การศึกษาในแนวทางเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงประวัติศาสตร์อาจจะยังไม่ค่อยสร้างความมั่นใจ ในสองประการคือ การเลือกตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล และการตีความข้อมูลที่ได้ เนื่องจากเจตนาด้านการเมืองของผู้ทำการศึกษาได้ระบุไว้ชัดเจน จึงทำให้เกิดความกังวลว่าเจตนาดังกล่าวจะมีผลต่อระเบียบวิธีของการศึกษาเพียงไร

## 2.11 ประเด็นสฟ

ประเด็นสำคัญที่รอการแสวงหาคำตอบ จากการประเมินสถานภาพในครั้งนี้ ได้แก่ประเด็นด้านเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท การที่เรื่องระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศเป็นเรื่องพื้นฐานของสังคมทุกสังคม ซึ่งแตกต่างจากเรื่องของปรากฏการณ์ทางด้านวัฒนธรรม เช่นภาษา ดนตรี ฯลฯ ในการพิจารณาถึงความเป็นชาวไท หรือการอยู่แบบไท จึงสร้างปัญหาว่าจริงๆ แล้วมีความแตกต่างอันเนื่องมาจากความเป็นคนไทยอย่างไร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้เสนอว่าความแตกต่างในเรื่องนี้ไม่น่าจะมี แต่สิ่งที่ปรากฏเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทนั้น สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์ทั่วไป ดังนั้น การที่จะอธิบายในเชิงวัฒนธรรม เช่นในกรณีการแลกเปลี่ยนระหว่างหมู่บ้านในภาคใต้ จึงต้องการการศึกษาเพิ่มเติม ว่าจริงๆ แล้วมีข้อมูลอะไรที่จะมายืนยันการตีความในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงการมีพฤติกรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์อย่างที่มีการนำเสนอได้

## 3. สังเคราะห์ สรุปผล และข้อเสนอแนะ

### 3.1 การบูรณาการ

การบูรณาการผลการประเมินสถานภาพในเรื่องระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศของชาติพันธุ์ไท เป็นสิ่งที่จำเป็น เนื่องจากในปัจจุบัน มีการโต้แย้งอย่างรุนแรงในด้านการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติระหว่างรัฐกับประชาชน ระหว่างประชาชนด้วยกันเองก็มีความเห็นแตกแยกระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ ความเข้าใจในเรื่องของความเป็นมาในเรื่องนี้ในระดับชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่

ประโยชน์ ถึงแม้ว่าความเข้าใจดังกล่าวจะเป็นเรื่องของระบบความสัมพันธ์ของสังคมในอดีต ซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมอีกแบบหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตาม

### 3.2 การจัดระเบียบองค์ความรู้ใหม่

การจัดระเบียบองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องของระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศของชาติพันธุ์ไทควรจะต้องมีการทบทวนที่ชัดเจนและตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคงทางวิชาการ ในปัจจุบัน ความคิดทางด้านคนกับสิ่งแวดล้อมได้พัฒนาขึ้นจากเดิม สมัยที่วิชาเศรษฐศาสตร์ถือว่าทรัพยากรธรรมชาติมีไม่จำกัด เป็นการตระหนักว่าทรัพยากรของโลกนั้นมีจำกัดจริง ในขณะที่ความต้องการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรยังคงเพิ่มขึ้น จากทั้งการเพิ่มจำนวนประชากร และจากการที่คนต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกัน การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสามารถตอบสนองความต้องการเพิ่มขึ้นนี้ได้บางส่วน และเมื่อพิจารณาวิวัฒนาการในเรื่องนี้ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไท ก็พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกเช่นกัน

ประเด็นหลักในเรื่องขององค์ความรู้ก็ยังคงเป็นคำถามว่ากลุ่มคนที่ประกอบกันขึ้นเป็นสังคมจะมีความสัมพันธ์กับระบบนิเวศอย่างไร

### 3.3 ข้อโต้แย้งและข้อค้นพบใหม่

ในส่วนข้อโต้แย้ง พบว่าข้อโต้แย้งหลักเป็นเรื่องของการหากรอบแนวคิดที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล การอธิบายในเชิงวัฒนธรรมกับเชิงเศรษฐศาสตร์อย่างใดจะมีเหตุผลที่น่ารับฟังกว่ากัน ที่ผ่านมา การอธิบายในเชิงวัฒนธรรมเป็นคำอธิบายที่แพร่หลาย และเป็นที่ยอมรับทางการเมือง เนื่องจากเป็นคำอธิบายที่ส่งเสริมบทบาทของชุมชน แต่ต้องระวังว่าคำอธิบายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงจะทำให้การวิเคราะห์ผิดพลาด และนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด และการตัดสินใจในเรื่องนี้ อาจจะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางได้ เพราะเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรเป็นเรื่องสำคัญของการจัดการสังคม

ข้อค้นพบจากการศึกษา ที่ต้องการนำเสนอคือระบบเศรษฐกิจของชุมชนไทยมีการตอบสนองต่อระบบนิเวศ และเงื่อนไขอื่นๆที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้น ในการวิเคราะห์ในประเด็นนี้ต่อไป จึงควรจะต้องคำนึงถึงคำอธิบายเชิงเศรษฐศาสตร์ด้วย นอกเหนือจากการตั้งสมมติฐานในเชิงวัฒนธรรม หรือเชิงศาสตร์อื่นๆที่จะนำมาใช้ในการศึกษา

## 4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเร่งด่วนในอนาคต

### 4.1 กรอบความคิด

ในเรื่องของการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท ต้องถือว่ายังมีข้อมูลน้อยมากที่จะนำมาสรุปให้เห็นภาพรวมได้ แต่ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไปนั้น สามารถที่จะกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศที่เป็นพื้นฐานของสังคม กับชุมชนที่ตั้งอยู่ในระบบนิเวศนั้นๆ และมีการพึ่งพาอย่างใกล้ชิดกับระบบนิเวศ การศึกษาในอดีตได้ช่วยให้เห็นภาพรวมของการจัดการทรัพยากรที่ดิน และทรัพยากรน้ำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการผลิตข้าว ซึ่งเป็นพืชอาหารหลักของชาวไทยในทุกพื้นที่ แต่ภาพรวมนี้ก็มีลักษณะเป็นกรอบกว้างๆ ซึ่งช่วยให้เห็นภาพของวิวัฒนาการของสังคม

ในปัจจุบัน ความสนใจในเรื่องของระบบนิเวศได้พัฒนาขึ้นจากองค์ประกอบในระดับมหภาค เช่นดินและน้ำ กล่าวคือได้ขยายขอบเขตความหมายของคำว่าระบบนิเวศให้ครอบคลุมถึงประโยชน์หรือบทบาทอื่นๆซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศด้วย เช่นเรื่องของพรรณพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ เรื่องของการรู้จักคุณค่าและความหมายทางวัฒนธรรมของธรรมชาติ เป็นต้น ดังนั้นในการวิจัยที่จะมีต่อไปในอนาคต ควรจะให้ความสนใจกับองค์ประกอบระดับจุลภาคของระบบนิเวศด้วย

ในระดับมหภาค จะเห็นได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทนั้นแบ่งออกเป็น สองกลุ่ม เมื่อใช้เกณฑ์ทางการเมืองปัจจุบันมาจำแนก กล่าวคือกลุ่มชาวไทยที่อยู่ในประเทศไทย และกลุ่มชาวไทยที่อยู่ในประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศจีน เวียดนาม พม่า หรืออินเดีย ในส่วนของการศึกษากลุ่มชาวไทยในประเทศไทยนั้น ถือได้ว่าเป็นการศึกษาที่เป็นไปตามความต้องการของสังคมชาติ และไม่น่าจะมีปัญหามากนักในการทำวิจัย ประเด็นการศึกษาก็เป็นเรื่องของรูปแบบแนวทางการพัฒนาต่างๆตามกระแสการพัฒนาของประเทศ ซึ่งจะไม่กล่าวถึงต่อไป

ในส่วนของชาวไทยในประเทศอื่นๆ เป็นที่น่าเป็นห่วงว่าสิ่งที่เป็เอกลักษณ์ของกลุ่มชาวไทยจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาของชาติเจ้าบ้านนั้นๆ ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเกิดขึ้น แต่ก็น่าเสียดายที่องค์ความรู้ในส่วนนี้จะสูญหายไปถ้าไม่มีการศึกษาเพื่อการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อพิจารณาลักษณะของการบันทึกเรื่องราวของสังคมไท ซึ่งไม่ค่อยจะมีการบันทึกกัน แต่อาศัยการบอกเล่าสืบทอดกันมาจากรุ่นต่อรุ่น ก็ควรที่จะต้องเร่งรัดการบันทึกเรื่องราวต่างๆไว้ ก่อนที่ผู้รู้เรื่องต่างๆจะหมดรุ่นไป ดังนั้น การศึกษากลุ่มชาวไทยนอกประเทศไทยน่าจะได้รับความสนใจเป็นพิเศษ และเท่าที่ประเมินจากข้อมูลแล้วก็ดูเหมือนว่ายังมีการขาดแคลนหรือช่องว่างของข้อมูลอีกมาก

ในเรื่องของการศึกษาในหัวข้อระบบเศรษฐกิจกับระบบนิเวศ กรอบความคิดที่ควรนำมาใช้ในการศึกษาน่าจะเป็นกรอบความคิดในด้านนิเวศวิทยาวัฒนธรรม อย่างเช่นงานของทานาเบ ซึ่ง

จะครอบคลุมหลายมิติของความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับระบบนิเวศ สิ่งที่น่าจะเอื้อต่อการศึกษาคือความโดดเด่นของสังคมชาวไทยในประเทศต่างๆ ซึ่งทำให้เป็นที่น่าสนใจว่าองค์ความรู้ที่มีอยู่ในสังคมเหล่านี้เป็นองค์ความรู้แบบไทยเพียงไร และมีความแตกต่างจากองค์ความรู้ที่มีอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีอยู่ในประเทศเจ้าบ้านนั้นอย่างไร

## 4.2 ทิศทาง

ทิศทางการศึกษาในอนาคต ควรจะเป็นการเจาะในประเด็นรายละเอียดของสิ่งที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนเฉพาะพื้นที่ หรือเฉพาะกลุ่ม โดยเน้นกลุ่มที่ยังขาดข้อมูลเป็นพิเศษ น่าจะกล่าวได้ว่า สำหรับกลุ่มสิบสองปันนานั้น ได้มีการศึกษาระดับมหภาค จนได้ภาพรวมที่ค่อนข้างชัดเจน แต่สำหรับกลุ่มอื่นๆ ซึ่งยังมีอีกมาก ที่ยังไม่มีข้อมูลปรากฏ น่าจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

## 4.3 แนวทาง

สำหรับแนวทางการศึกษาในเรื่องระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศ ดูจะมีความยากลำบากอยู่ในตัว เพราะเป็นเรื่องที่มีความเปลี่ยนแปลงปรับตัวอยู่ตลอดเวลา อย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว และชาวไทยในประเทศต่างๆ ก็คงจะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์รอบตัวเช่นเดียวกับคนอื่นๆ สิ่งที่จะทำได้ก็คือ ศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อนและหลังเหตุการณ์ที่จะใช้เป็นเครื่องหมายของจุดแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ เช่นในประเทศจีน มีการปฏิรูปที่ดิน จึงได้มีการสำรวจการถือครองที่ดินก่อนการปฏิรูป ซึ่งทำให้ทราบถึงลักษณะการถือครองที่ดิน อย่างที่บรรยาย จิระนครได้นำมาวิเคราะห์เป็นต้น องค์ความรู้ในลักษณะนี้ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรหรือระบบนิเวศในส่วนอื่นๆ เช่นน้ำ ป่า พืช และสัตว์ ยังมีน้อยมาก น่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเหล่านี้ได้ และให้ครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างขวางมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ในด้านการใช้ประโยชน์ระบบนิเวศทรัพยากรชีวภาพ โดยเฉพาะด้านพืชสมุนไพร น่าจะเป็นเรื่องที่จะหาข้อมูลได้ไม่ยากนัก เพราะการสืบทอดความรู้ทางเภสัชกรรมพื้นบ้าน ต้องอาศัยความชำนาญและความรู้เฉพาะทาง ซึ่งน่าจะพหุผู้ที่ให้ข้อมูลได้ ความรู้ในส่วนนี้ จะช่วยสนับสนุนการศึกษาในเรื่องของภูมิปัญญาไทยที่มีความตื่นตัวเป็นอย่างมากในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

## 4.4 วิธีการ

การใช้วิธีการที่เหมาะสม เมื่อพิจารณาลักษณะการสืบทอดข้อมูลในสังคมชาวไทย ที่ไม่ค่อยจะเน้นการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร คือการใช้วิธีการของประวัติศาสตร์บอกเล่า เพื่อรวบรวม

ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์มาเป็นข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น ส่วนการวิเคราะห์ในรายละเอียด คงจะต้องอาศัยการศึกษาแบบสหสาขาวิชา ระหว่างนักนิเวศวิทยา และนักเศรษฐศาสตร์ที่มีผลกระทบการทำงานในระดับชุมชนมาร่วมกันทำงาน และคงจะต้องใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา โดยเฉพาะการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ทำงานในระดับชุมชนเป็นพิเศษ

ข้อควรระวังในการใช้วิธีการศึกษาในลักษณะนี้ คือการรักษาความเป็นวิชาการของผู้ทำการศึกษา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาว่าผู้ทำการศึกษามีอิทธิพลในทางความคิดต่อผู้ถูกศึกษา ซึ่งเป็นข้อควรระวังปกติในการศึกษาประเภทนี้อยู่แล้ว

#### 4.5 หัวข้อ คำถาม โจทย์

เพื่อสรุปและเสนอแนะหัวข้อจากการประเมินสถานการณ์ และช่วยในการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านนี้ต่อไป ขอเสนอหัวข้อการวิจัยสำหรับการศึกษาในอนาคตดังต่อไปนี้

##### 1. เรื่องข้าว

เรื่องของการวิเคราะห์ภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับการปลูกข้าว ว่าสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะที่ต่าง ๆ อย่างไร

##### 2. เรื่องพรรณพืช ศึกษาการรู้จักชนิดพรรณ การใช้ประโยชน์จากพืชชนิดต่างๆ นอกเหนือจากพืชอาหาร โดยเฉพาะด้านสมุนไพร

##### 3. เรื่องการจัดระบบการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากร ควรศึกษาเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่ ในสังคมชาวไทในแหล่งต่างๆ ที่อยู่นอกประเทศไทย ว่ามีการกำหนดอย่างไร ทรัพยากรที่น่าสนใจเป็นพิเศษสำหรับเรื่องนี้คือทรัพยากรป่าไม้

##### 4. ในเรื่องการรักษาทรัพยากรระบบนิเวศ แนวคิดของชาวไทกลุ่มต่างๆ มีความน่าสนใจ ว่ามีอะไรที่จะเป็นลักษณะร่วมกันในด้านการอนุรักษ์หรือไม่ สมมติฐานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ คือข้อเสนอในแนวคิดเรื่องวิถีการผลิตแบบเอเซีย ว่าชุมชนมีความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นข้อเสนอที่มีลักษณะอุดมคติมาก ในขณะที่ในเชิงพฤติกรรมแล้วยังไม่มีข้อมูลว่าเป็นสิ่งซึ่งเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และถ้ามีการอนุรักษ์จริง เหตุผลในการอนุรักษ์เป็นอย่างไรที่เสนอไว้ในแนวคิดนี้หรือไม่

ตารางที่ 1 คนไทและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายกับคนไทย (เรียงลำดับตามสถาบันไทยศึกษา โดยพิจารณาจากภาษา)

| ที่ | กลุ่ม | สาขา            | ชื่อไทย       | ชื่ออังกฤษ        | ที่อยู่ และจำนวนประชากร                                      |
|-----|-------|-----------------|---------------|-------------------|--------------------------------------------------------------|
| 1   | ไท    | ตะวันตกเฉียงใต้ | ไทย           | Thai              | Thailand ภาคนกลาง 20,000,000                                 |
| 2   |       |                 | ลาว           | Lao               | Laos 3,000,000                                               |
| 3   |       |                 | ญ้อ           | Nyo               | northeastern Thailand, Laos 50,000                           |
| 4   |       |                 | โย้ย          | Yooi              |                                                              |
| 5   |       |                 | กะเลิง        | Kaloeng           | อีสาน ? 25,000,000                                           |
| 6   |       |                 | ผู้ไท         | Phu Tai           | southern Laos, northeastern Thailand 300,000                 |
| 7   |       |                 | พวน           | Phuan             | northern and central Laos, 96000:<br>central Thailand 75,000 |
| 8   |       |                 | ไทขาว         | White Tai         | northwestern Vietnam 190,000                                 |
| 9   |       |                 | ไทดำ          | Black Tai         | northwestern Vietnam 500,000                                 |
| 10  |       |                 | ไทแดง         | Red Tai           | western central Vietnam 100,000<br>ลาว 25,000                |
| 11  |       |                 | ไทเผิง        | Tai Phoeng        | ไม่มีข้อมูล                                                  |
| 12  |       |                 | ไทเม้ย        | Tai Moei          | ไม่มีข้อมูล                                                  |
| 13  |       |                 | ไทยวน         | Tai Yuan          | northwestern Thailand 6,000,000                              |
| 14  |       |                 | ไทเงิน        | Tai Khoen         | รัฐชาน 100,000                                               |
| 15  |       |                 | ไทหลวง/ไทใหญ่ | Tai Luang/Tai Yai | ไม่มีข้อมูล                                                  |
| 16  |       |                 | ไทเหนือ       | Tai Nuea          | southwestern central Yunnan 250,000                          |
| 17  |       |                 | ไทเหว         | Tai Heu           | ไม่มีข้อมูล                                                  |
| 18  |       |                 | ไทจ้ง         | Tai Jang          | ไม่มีข้อมูล                                                  |
| 19  |       |                 | ไทเอวลา       | Tai Eulai         | ไม่มีข้อมูล                                                  |
| 20  |       |                 | ไทจุง         | Tai Jung          | ดู 21                                                        |
| 21  |       |                 | ไทยา          | Tai Ya            | southeastern Yunnan 34,000                                   |
| 22  |       |                 | ไทปายี        | Tai Payi          | ไม่มีข้อมูล                                                  |
| 23  |       |                 | ไทลื้อ        | Tai Lue           | Chianghung, Sipsongphanna, Southern Yunnan<br>3,000,000      |
| 24  |       |                 | ไทอาหม        | Tai Ahom          | northeastern India, extinct                                  |

| ที่ | กลุ่ม | สาขา  | ชื่อไทย      | ชื่ออังกฤษ       | ที่อยู่ และจำนวนประชากร                                                     |
|-----|-------|-------|--------------|------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| 25  |       |       | ไทพ่าเก      | Tai Phake        | northeastern India, several thousands                                       |
| 26  |       |       | ไทคำตี้      | Tai Khamti       | northern Burma, northeastern India 70,000                                   |
| 27  |       |       | ไทค้ายาง     | Tai kamyang      | northeastern India, nearly extinct                                          |
| 28  |       |       | ไทอ้ายต่น    | Tai Ai Ton       | Jorhat, India several thousands                                             |
| 29  |       |       | ไทรง         | Tai Rong, Turung | Assam, northeastern India, nearly extinct                                   |
| 30  |       |       | ไทคัง        | Tai Khang        | Southwest Yunnan, 34,065                                                    |
| 31  |       |       | ไทกวาน       | Tai Kuan         | คำม่วน, ลาว                                                                 |
| 32  |       |       | ไทปาว        | Tai Pao          | คำม่วน, ลาว                                                                 |
| 33  |       |       | ไทเหวี่ยง    | Tai Yueang       | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 34  |       |       | ไทกะเลิบ     | Tai Kaloep       | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 35  |       |       | ไทเมา        | Tai Mao          | western Yunnan<br>northern Shan State, Myanmar                              |
| 35A |       |       |              | Shan             | Shan State, Burma                                                           |
| 35B |       | กลาง  | จ้วงใต้      | Southern Zhuang  | Guangxi, Yunnan 4,000,000                                                   |
| 36  |       |       | ถู่          | Thu              | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 37  |       |       | ไท่          | Tho              | northern Vietnam<br>southwestern Guangxi 1,000,000                          |
| 38  |       |       | หมี่ไต/มะตะ  | Mi Tai/Mata      | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 39  |       |       | หนง          | Nong             | northeastern Vietnam<br>Southwestern Guangxi<br>Southeastern Yunnan 700,000 |
| 40  |       |       | นุง          | Nung             | ดู 39                                                                       |
| 41  |       |       | ไทโล         | Tao Lo           | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 42  |       |       | ไทลา/ไทหม่อน | Tai La/Tai Mawn  | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 43  |       |       | ไทน้า        | Tai Nam          | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 44  |       |       | ผู้ไต        | Phu Tai          | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 45  |       |       | ผู้มิน       | Phu Min          | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 46  |       |       | เกาลัน       | Caolan           | delta of northern Vietnam<br>Guangxi 77,000                                 |
| 47  |       | เหนือ | จ้วงเหนือ    | Northern Zhuang  | ไม่มีข้อมูล                                                                 |
| 48  |       |       | ปู้ยี้       | Pu Yai           | Guizhou Yunnan Vietnam 2,000,000                                            |

|    |              |  |                    |               |                                                                               |
|----|--------------|--|--------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| 49 |              |  | ปูยี่              | Pu Yi         | ยูนนานตะวันออก ดู 55                                                          |
| 50 |              |  | ปู้ชา              | Ph Sha        | ไม่มีข้อมูล                                                                   |
| 51 |              |  | ไทแมน              | Tai Maen      | คำม่วน                                                                        |
| 52 |              |  | ปูโต/คนโต          | Pu To/Kon To  | ไม่มีข้อมูล                                                                   |
| 53 |              |  | ชัย                | Dioi          | สกลนคร 5,000                                                                  |
| 54 |              |  | แซก                | Sack          | southern Laos<br>northeastern Thailand 25,000                                 |
| 55 |              |  | นึ่ง               | Nhang         | Northern Vietnam<br>adjacent area in China 250,000                            |
| 56 | กำ-ฮุย       |  | ดั่ง/ก้ำ           | Dong/Kam      | รวมอยู่ในพื้นที่ Guizhou Hunan Guangxi<br>Northern 907,560 Southern 1,480,750 |
| 57 |              |  | มู่หล่าว/มู่หล่า   | Mulao/Mulam   | Guizhou 159,328                                                               |
| 58 |              |  | เหมานาน            | Maonan        | Guangxi 37,000                                                                |
| 59 |              |  | ฮ้ายหมัก           | Ai Mak        | Guizhou 10,000                                                                |
| 60 |              |  | ฮ้ายจาม            | Ai Cham       | Guizhou 2,300                                                                 |
| 61 |              |  | ฮุย                | Shui          | Guizhou 345,993                                                               |
| 62 |              |  | เงาเฟิน            | Ngao Foen     | ไม่มีข้อมูล                                                                   |
| 63 |              |  | เทิน               | Then          | Guizhou 20,000                                                                |
| 64 | กะได         |  | ละฮา               | Laha          | northwestern Vietnam 2,000                                                    |
| 65 |              |  | ละควา/ลู<br>เบี้ยว | Laqua/Bu Biao | northeastern Vietnam 362                                                      |
| 66 |              |  | บูหยาง             | Bu Yang       | Yunnan 3,000                                                                  |
| 67 |              |  | เก้อหล่าว          | Gelao         | northern Guizhou, Guangxi, 437,997<br>northeastern Vietnam 6,700              |
| 68 |              |  | ละจี               | Lachi         | Vietnam 7,863                                                                 |
| 69 | ไม่แน<br>นอน |  | ลักกยา/ลัก<br>เกีย | Lakkja/Lakkia | Guangxi 8,500                                                                 |
| 70 |              |  | เป/องเป            | Be/Ong Be     | Hainan Island ไม่มีข้อมูล                                                     |
| 71 |              |  | หลิ/ฮไล            | Li/Hlai       | southern Hainan 747,000                                                       |

## รายชื่อเอกสารที่ใช้อ้างอิงในบทวิเคราะห์

### ภาษาไทย

1. ศรีสุพร ช่วงสกุล อาทิตยาจารย์จินดา, 2538 บรรณานุกรมการศึกษาเกี่ยวกับชนชาติไท โครงการรวบรวมข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับชนชาติไท ศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2536 เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องสถานภาพและแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไท
3. สถาบันไทยศึกษา 2539 เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการวิจัยเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ไท-กะได
4. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2538 การศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไท
5. จุเลียงเหวิน 2531 ชนชาติไท สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีได้ในสิบสองพันนา สุริวงศ์บุ๊คเซนเตอร์
6. ประคอง นิมมานเหมินท์ เรื่องวิทย์ สิมปนาท บรรณารักษ์ 2538 คนไทได้คง ไทใหญ่ในญวนนาน สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ยรรยง จิระนคร, ไม่มีวันที่, วัฒนธรรมข้าวและการจัดระเบียบสังคม ศึกษากรณีไทลื้อเมืองเชียงรุ่งสิบสองพันนาในอดีต
8. ภคพัฒน์ ทิพย์ประไพ, 2540, แนวคิดวิถีการผลิตแบบเอเชียกับการอธิบายหมู่บ้านไทย, สกว.
9. จัตรทิพย์ นาดสุภา พูนศักดิ์ ชานิกประดิษฐ์, 2540, เศรษฐกิจหมู่บ้านภาคใต้ฝั่งตะวันออกในอดีต, สกว.

### ภาษาอังกฤษ

1. An Chunyang and Liu Bohua, 1985: Where the Dai People Live, China's Nationalities Series, Foreign Language Press
2. Tanabe, Shigeharu, 1991: Religious Traditions among Tai Ethnic Groups, A selected Bibliography. Ayutthaya Historical Study Centre
3. Tanabe, Shigeharu, 1994: Ecology and Practical Technology Peasant farming Systems in Thailand
4. SIL Ethnologue, DAIC family.

## Bibliography

การเลือกรายชื่อเอกสารในที่นี้ ใช้เกณฑ์ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องนิเวศวิทยากับกลุ่มชาติพันธุ์ไทย จากที่ได้กล่าวถึงในรายงาน การศึกษาเรื่องนิเวศวิทยาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยยังมีน้อยมาก จึงมีรายการเอกสารที่คัดเลือกมาได้น้อยลงไปอีก ในที่นี้ได้อาศัยบรรณานุกรมของ Tanabe เป็นหลัก และนำมาเฉพาะเอกสารที่จัดอยู่ในกลุ่ม Agricultural Rites แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์

### Shan

Iwata, Keiji and Micio Matsuoka

1967    Agricultural Practices among Thai Yai, Thai Lu and Certain Hill Tribes in Northern Thailand, *Nature and Life in Southeast Asia* 5:295-312.

Tannenbaum, Nicola

1982    Agricultural Decision Making among the Shan of Maehongson Province, Northwest Thailand, Ph.D. thesis, University of Iowa.

### Lu

Pei Shengji

1985    Some Effects of the Dai People's Cultural Beliefs and Practices upon the Plant Environment of Xishuangbanna, Yunnan Province, Southwest China. In Karl L. Hutter, A. Terry Rambo and George Lovelace (eds), *Cultural Values and Human Ecology in Southeast Asia*. Ann Arbor, University of Michigan, Center for South and Southeast Asian Studies, Michigan Papers on South and Southeast Asia No.27

Pei Shengji, Guo Huijun and Dao Zhiling

1990    An Introduction to the Study of Ethnobotany of Xishuangbanna, in *Proceedings of the 4<sup>th</sup> International Conference on Thai Studies*, Kunming (11-13 May) Vol.3,pp.435-45.

Moerman, Michael

1968 *Agricultural Change and Peasant Choice in a Thai Village* Berkely: University of California Press.

Zhang Gongjin and Ngampit Jagacinski

1990 *Agricultural Sacrifice and Village Culture of Dai People*, in *Proceedings of the 4<sup>th</sup> International Conference on Thai Studies*, Kunming (11-13 May) Vol. 1,pp.313-9.

Yuan (Khon Muang, Lanna)

Judd, Laurence C.

1977 *Chao Rai Thai: Dry Rice Farmers in Northern Thailand*. Bangkok: Suriyaban.

Michael Bruneau

1968 Irrigation traditionnelle dans le Nord de la Thaïlande: l'exemple du bassin de Chiangmai.  
*Bulletin de l'Association des Geographes française* 362-363: 140-74.

Davis, Richard

1984 *Muang Metaphysics: A study of Northern Thai Myth and Ritual*. Bangkok, Pandora, 324 pp.

Lando, Richard P.

1983 The Spirits Aren't so Powerful any more: Spirit Belief and Irrigation Organization in North Thailand, *JSS* 71(1-2):121-48.

Tanabe, Shigeharu

1981 Peasant Farming Systems in Thailand: A Comparative Study of Rice Cultivation and Agricultural Technology in Chiangmai and Ayutthya, Ph.D. thesis, University of London.

Vanpen Surarerks

1986 *Historical Development and Management of Irrigation Systems in Northern Thailand*.  
Chiangmai: Chiangmai University, Department of Geography, 492 pp.

เชาวน์ ถนนมัสตีย์

2498 ประเพณีเลี้ยงผีขุนน้ำ, คนเมือง 1(8): 110-8

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา และมณี พยอมยงค์

2531 พิธีกรรมและความเชื่อทางเกษตรกับการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ของเกษตรกรเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 14 หน้า

มาลี ไพรสน

2531 พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกษตรและความอุดมสมบูรณ์ของภาคเหนือ: การศึกษาในแง่ความสัมพันธ์กับชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม. รายงานการวิจัย 40, มหาวิทยาลัยพายัพ.

วรรณพันธ์ (นามแฝง)

2517 พิธีแฮกนา, ว.วัฒนธรรมไทย 14(3): 52-51

สงวน โชติสุขรัตน์

2508 แฮกนา, ว.วัฒนธรรมไทย 5(8): 68-70.

ส่องแสง สือสุวรรณ

2528 นาเหมืองฝายกับการจัดระเบียบในสังคมล้านนา ระหว่างพ.ศ. 1839. พ.ศ. 2068, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Lao

Tongkhoun Toutthashammo

1973 Phitikankaset. Vientiane:n.p. In Lao.

Lao (Khon Isan)

Ng, Ronald

1978 Man and Land in Northeast Thailand, in P.A. Stott (ed) Nature and Man in South East Asia. London: School of Oriental and African Studies, pp.34-48.

Demaine, Harvey

1978 magic and Management: Methods of Ensuring Water Supplies for Agriculture in South East Asia, in P.A. Stott (ed) Nature and Man in South East Asia. London: School of Oriental and African Studies, pp. 49-67.

สอาด ทุนภิรมย์

2531 วัฒนธรรมการทำนาของชาวนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย : ศึกษากรณีบ้านพะวง อ.ห้วยทับทัน จ.ศรีสะเกษ, ปรินิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 191 หน้า  
สุรศักดิ์ ศรี

2531 วัฒนธรรมการทำนาของชาวอีสาน ศึกษากรณีบ้านดอนตู ต.ห้วยดง อ.นาตูน จ.มหาสารคาม, ปรินิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 195 หน้า

Tai Neua

Taillard, Christian

1972 L'irrigation dans le Nord du Laos: l'exemple du bassin de la Nam Song a Vang Vieng, in *Etudes de geographie tropicale offertes a Pierre Gourou*: Mouton, pp. 241-56

Tai Khao

Maspero, Henri

1950 La societe et la religion des Chinois anciens et celles des Tai medernes, in Henri Maspero, *Melanges postumes sur les religions et l'histoire de la Chine*. Paris: Publication du Musee Guimet, Bibliotheque de diffusion 57, pp. 167-77

## ข้อมูลจาก Ethnologue Catalog ของ SIL Website <http://www.sil.org>

### 1-ไท-ตะวันตกเฉียงใต้-ไทย-Thai

THAI (CENTRAL TAI, STANDARD THAI, THAIKLANG, SIAMESE) 20,000,000 to 25,000,000 in Thailand (1990 A. Diller), including 400,000 Khorat (1984), 4,704,000 mother-tongue Thai speakers who are ethnic Chinese, or 80% of the Chinese (1984); 14,416 in USA (1970 census); 3,000 in United Arab Emirates (1986); 30,000 in Singapore (1993); 21,000,000 or more in all countries. Central Thailand, centered in Bangkok. Khorat dialect in Ratchasima. Tai, Southwestern, East Central, Chiang Saeng. Dialect: KHORAT THAI (KORAT). Official language of the country and medium of education and most mass communication. Thai script. People sometimes called Siamese. National language. Typology: SVO. Buddhist, Christian. Braille code available. Bible 1883-1990. NT 1843-1977. Bible portions 1834-1967.

### 2-ลาว-Lao

LAO (LAOTIAN TAI, LAOTIAN, PHOU LAO, EASTERN THAI, LUM LAO, LAO WIANG, LAO KAO, RONG KONG, TAI LAO, LAO-TAI, L?O, LAO-LUM, LAO-NOI) 3,000,000 in Laos (1991 UBS); 171,577 in USA (1990 census); 17,000 Lao (1993); 3,188,000 in all countries. 4,000,000 in Laos including second language users (1991 WA). Mekong River Valley from Luang Prabang south to the Cambodian border. The Lao Kao went to Thailand and are in Nan, Loei, Saraburi, and elsewhere; the Lao-Khrang are in the Nakhonsawan and Nakhon Pathom area. Also in Cambodia and Canada. May also be in Viet Nam. Tai, Southwestern, East Central, Lao-Phutai. Dialects: LUANG PRABANG, VIENTIANE (WIANG JAN), SAVANNAKHET (SUWANNAKHET), PAKSE, LAO-KAO, LAO-KHRANG. 100% monolingual. Dialect continuum with Northeastern Tai of Thailand. 50% to 75% literate. National language. Typology: SOV. Buddhist, traditional religion. Bible 1932, in press (1996). NT 1926-1973. Bible portions 1906-1967.

### 3-ญ้อ-Nyo

NYAW (YO, NYO) 50,000 (1990 A. Diller ANU). Sakorn Nakorn, Ta Bo', Nong Khai; Tha Uthen, Nakorn Panom. Also in Laos. Tai, Southwestern, East Central. Closely related to Isan (Northeastern Thai) and Luang Prabang Lao. Speakers use Isan as second language. Maw may be an alternate name. Buddhist. Work in progress

### 4-โย้ย-Yooi

### 5-กะเลิง-Kaloeng

TAI, NORTHEASTERN (ISAN, ISAAN, ISSAN) 15,000,000 (1983 SIL) to 23,000,000 including Lao; at least 1,000,000 in Bangkok; Kalerng has a few thousand speakers (1990 A. Diller ANU).

Northeastern; 17 provinces. Kalerng is in Sakon Nakhon and Nakhon Phanom. Tai, Southwestern, East Central, Lao-Phutai. Dialects: NORTH ISAN, CENTRAL ISAN (KALERNG, KALEUNG), SOUTHERN ISAN. KORAT. Written in Thai script. The people are called Isan. 88% use Isan in the home, 1% use Central Thai, 11% use both. The Korat dialect is quite different, and may be a separate language. Typology: SVO. Buddhist. Bible 1932. Work in progress.

#### 6---ไท-Phu Tai

PHU THAI (PUTAI, PHUTAI, PUTHAY) 128,000 in Laos (1993 Johnstone); 156,000 in Thailand (1993); 150,000 in Viet Nam (1993); 300,000 in all countries (1990 A. Diller ANU) to 434,000 total (1993 Johnstone). Also in Viet Nam, and Los Angeles, California, USA. Possibly in China. Tai, Southwestern, East Central, Lao-Phutai. Various dialects. Close to Tai Dam and Tai Don. Agriculturalists.

#### 7---พวน-Phuan

PHUAN (LAO PHUAN, PHU UN) 96,000 in Laos (1993 Johnstone). Also in Thailand. Tai, Southwestern, East Central, Chiang Saeng. Closest to Northern Tai, Song, and Tai Dam; close to Lao. The name is also used for Lao speakers in Thailand. Survey needed.

PHUAN (LAO PHUAN, PHU UN) 75,000 in all countries (1981 Wurm and Hattori). Uthai Thani, Pichit, Petchabun, Lopburi, Singburi, Suphanburi, Saraburi, Nakorn Nayok, Phrachinburi, Udon, Loei, and one village south of Bangkok. Also in Laos. Tai, Southwestern, East Central, Chiang Saeng. They were relocated to Thailand from 1827 to 1890. Vigorous language use and sense of identity. There is an annual Phuan celebration in Bangkok. A socially prominent group. Closely related to Northern Tai, Tai Dam, Song, Lao. The name is also used for Lao speakers in Thailand. Buddhist. Survey needed.

#### 8---ไทขาว-White Tai

TAI D?N (TAI D?N, TAI BLANC, TH?I TR?NG, TAI LAI, TAI KAO, T?Y KHAO, WHITE TAI) 190,000 in Viet Nam (1984 official figure); 10,000 in China (1995); 400,000 in all countries (1990 A. Diller ANU). North Viet Nam along the Red and Black rivers and in Laos. Some are settled in southern Viet Nam, mainly in Tung Nghia (Tuyen Duc). Also in Jinping County, Yunnan, China and a few in USA. More in France than in USA. Tai, Southwestern, East Central, Chiang Saeng. Not intelligible with Tai Dam. Those who have had prolonged contact with Tai Dam have become bilingual in it. Many have not had that contact. Lao has influenced the speech of some Tai D?n speakers. They have a distinctive writing system and different customs from the Tai Dam. Tai D?n have strong ethnic pride. Part of the Thai official nationality in Viet Nam. Traditional religion, Buddhism. Bible portions 1969.

#### 9---ไทดำ-Black Tai

TAI DAM (TAI NOIR, TH?I DEN, T?Y-DAM, BLACK TAI, TAI DO) 500,000 or more in Viet Nam (1990 A. Diller); 20,000 in Thailand (1991 J. Matisoff); 3,000 in USA; 1,000 to 1,500 in France; 10,000 in China (1995); 534,000 or more in all countries. Northern Viet Nam along the Red and Black rivers. Some moved south and are settled in Tung Nghia (Tuyenduc), Tho Thanh (Darlac), Pleiku, and elsewhere. Also in Laos; Jinping County, Yunnan, China; Sydney, Australia. Tai, Southwestern, East Central, Chiang Saeng. Dialect: T?Y MU'?I (TAI MUEAI, MEUAY). It is part of the Thai official nationality in Viet Nam (760,000 in 1984; official figure), which also includes Tai Kao and Tai Daeng. Officially included under Dai in China. Close to Song. Related to Tay Tac of northern Viet Nam. 50% to 75% literate. Traditional religion. Bible portions 1982-1993. Work in progress.

#### 10---ไทแดง-Red Tai

TAI DAENG (RED THAI, THAI DO, THAI DANG, TAI DENG, DAENG) 25,000 in Laos (CMA 1991); 100,000 in Viet Nam (1990); 125,000 in all countries. Northeastern Laos, near the Viet Nam border. Also in USA. Tai, Southwestern, East Central, Chiang Saeng. Part of the official Thai ethnic community in Viet Nam. Survey needed.

TAI DAENG (RED TAI, TAI ROUGE, THAI DO, THAI DANG, TAI DENG, DAENG, T?Y-M?C-CH?U, M?C-CH?U) 100,000 in Viet Nam (1990 A. Diller); 25,000 in Laos (1991 CMA); 125,000 in all countries. North central Viet Nam in the area of Thanh Hoa Province, south of Sam Nuea. A few in southern Viet Nam; Chiang Rai, Thailand; and USA. Tai, Southwestern, East Central, Chiang Saeng. Part of the Thai official nationality in Viet Nam. Speakers in Viet Nam tend to identify with Tai Dam, and deny they are 'Red Tai'. Survey needed.

#### 11---ไทเผิง-Tai Phoeng

#### 12---ไทมัย-Tai Moei

#### 13---ไทฮวน-Tai Yuan

#### 14---ไทเขิน-Tai Khoen

KH?N (HKUN, KHUN SHAN, KHYN, GON SHAN, TAI KHUN, KHUEN, TAI-KHUEN) 100,000 or more in all countries (1990 A. Diller ANU). Main Kentung Valley in the center of Shan State. Possibly not in Thailand. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Closely related to L? and Northern Tai or southern Shan. Their script is close to that of the Lanna, and the spoken dialects are considered close by their speakers. Different from Khoun (Khuen), a Mon-Khmer language of Laos. Buddhist. Bible portions 1938. Survey needed.

15---ไทหลวง/ไทใหญ่-Tai Luang/Tai Yai

16---ไทเหินือ-Tai Nuea

TAI N?A (DAI NUEA, TAI NEUA, TAI NUE, TAI N?, DAI NA, DEHONG DAI, DEHONG, TAI DEHONG, TAI LE, TAI-LE, TAI-LOE, DAI KONG, TAI-KONG, KONG, TAI MAO, CHINESE SHAN, CHINESE TAI, YUNANNESE SHAN, YUNNAN SHANT'OU) 250,000 in China (1990 J-O Svantesson) out of 1,025,128 in the official nationality (1990 census); 72,400 in Myanmar (1983); 120,000 in Laos (1990 A. Diller); 442,400 in all countries. Dehong Prefecture, southwest of Dali near the Lancang (Mekong) River in south central Yunnan. Also possibly in northern Viet Nam. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Dialects: DEHONG, TAI PONG (LA, YOU, YA, KA, TAI KA, SAI), YONGREN. Northern Shan-like varieties referred to collectively as 'Tai N?a'. Officially included under Dai in China; called 'Dehong Dai'. The Laos dialect is different. Language taught at Kunming Institute. 65% lexical similarity with Northern Zhuang, 29% with Laqua, 27% with Buyang and Lati, 22% with Gelo. They have their own script and traditions. Typology: SVO; modifiers follow heads. Agriculturalists: paddy rice, sugar, Pu'er tea, bananas, coconuts, papayas, rubber. Hinayana Buddhist, polytheist. Bible portions 1931-1948. Survey needed.

17---ไทเหี้ยว-Tai Heu

18---ไทจ้ง-Tai Jang

19---ไทเอวลาฮ-Tai Eulai

20---ไทจุง-Tai Jung

21---ไทยา-Tai Ya

TAI YA (TAI-CUNG, TAI-CHUNG, TAI CUNG, CUNG, DAIYA, YA) 34,000 or more (1982). Central Yunnan Province, Xiping Yi-Dai Autonomous County, Mosha District. Tai, Southwestern. Probably not intelligible with other varieties of Dai. Closely related to Tai N?a. Called 'Daiya' in China. Grammar. Dictionary. Typology: SVO; 6 tone categories in unchecked syllables, 2 (split into 4 according to vowel length) in checked syllables; nasal and stop finals. Survey needed.

22---ไทปาย-Tai Payi

23---ไทลื้อ-Tai Lue

L? (TAI LU, LUE, LY, LU, DAI LE, XISHUANGBANNA DAI, SIPSONGPANNA DAI, PAI-I, PAI'I', SHUI-PAI-I) 250,000 in China (1990 J-O Svantesson) to possibly 770,000 or 75% of the Dai (1990 A. Diller); 200,000 in Myanmar (1981); 78,000 in Thailand (1993); 20,000 in Laos (1993); 3,000 in Viet Nam (1959); 551,000 to 1,070,000 in all countries. South Yunnan, Jinghong (Chiang Hung, Chien Rung), Xishuangbanna Dai Autonomous Prefecture, west of the Lixianjiang (Black) River. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Mu'ang Yong and dialects in the Lanna area may converge phonologically

with Lanna (Diller 1990). Officially included under Dai nationality in China. Old L? script is used. An official nationality in Viet Nam. Distinct from Tai N?a, having their own script and traditions. Dictionary. Typology: SVO; modifiers follow heads. Traditional religion, Buddhist. NT 1933, out of print. Bible portions 1921-1932. Work in progress.

24---ไทอาหม-Tai Ahom

AHOM (TAI AHOM) Assam. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Former language of the Tai-Ahom Kingdom. No longer spoken in daily life, but used in religious chants and literary materials. Possibly 8,000,000 Assamese speakers claim to be of Ahom descent (A. Diller 1990). Extinct.

25---ไทฟ่าเก-Tai Phake

PHAKE (PHAKIAL, PHAKEY, FAAKE) Several thousand (A. Diller ANU 1990). Assam, villages along the Dihing River. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Similar to Shan of Myanmar. Survey needed.

26---ไทคำตี้-Tai Khamti

KHAMTI (KHAM-TAI, HKAMTI, KHAMPTI, KHAMTI SHAN, KHANTIS, TAI KAM TI) 70,000 in all countries (1990 A. Diller ANU). Assam; Lakimpur, Arunachal Pradesh, Siang. Also in northwestern Myanmar and possibly China. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Dialects: ASSAM KHAMTI, NORTH BURMA KHAMTI, SINKALING HKAMTI. Related languages in Assam: Phakaes, Aiton, Khamjang, Turung.

KHAMTI (HKAMTI, KHAMPTI, KHAMTI SHAN, KHAMPTI SHAN, KHANDI SHAN, KAM TI, TAI KAM TI, TAI-KHAMTI) 70,000 in all countries (1990 A. Diller ANU). Northwestern Myanmar. Also in Assam and possibly China. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Dialects: ASSAM KHAMTI, NORTH BURMA KHAMTI, SINKALING HKAMTI. Related to Shan but distinct. Some similarities to northern Shan. Written with a distinctive script called Lik-Tai. They also speak Burmese and Jingpo. Typology: SOV, postpositional case-marking particle. Buddhist.

27---ไทคำยาง-Tai kamyang

KHAMYANG , Assam, Rowai Mukh village. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Similar to Phake of Assam and Shan of Myanmar. Several thousand Assamese speakers may still use the name for their ethnic group. Nearly extinct.

28---ไทอ้ายตน-Tai Ai Ton

AITON (AITONIA) Several thousand speakers and semi-speakers (1990 A. Diller). Assam. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Related to Shan of Myanmar. Survey needed.

29---ไทรง-Tai Rong, Turung

TURUNG, Assam. Tai, Unclassified. May be extinct. Nearly extinct.

30---ไทคัง-Tai Khang

KANG 34,065 in China (1993). Southwest Yunnan. Also in Laos. Tai, Unclassified. Officially under the Dai nationality. Related ethnic groups, dialects, or languages in the area: Chang Teo Fah, Kentse, Mengka (Mengkah). Survey needed.

31---ไทกวน-Tai Kuan

KUAN Khammouan Province. Tai, Unclassified. Some classification problems, possibly because of migration. Survey needed.

32---ไทปาว-Tai Pao

TAI PAO, Khammouan Province. Tai, Unclassified. Classification problems, possibly due to migration. Survey needed.

33---ไทเหยื่อง-Tai Yueang

34---ไทกะเลิบ-Tai Kaloep

35---ไทมว-Tai Mao

SHAN (SHA, TAI SHAN, SAM, THAI YAI, TAI YAI, GREAT THAI, TAI LUANG, "NGIO", "NGIOW", "NGIAW", "NGIAO", "NGEO") 2,920,000 in Myanmar (1993 Johnstone), 6% of the population (1986); 56,000 in Thailand (1993); 3,000,000 in all countries (1995 WA). 350,000 Tai Mao (1990 A. Diller ANU). Shan States, southeast Myanmar. Kokant Shan is in the Kokant area in northern Wa State in the Shan States. Tai Mao is on the Burma-Yunnan border, centered at Mu'ang Mao Long or Namkham, Myanmar. Also in 1 village in China. Tai, Southwestern, East Central, Northwest. Dialects: KOKANT SHAN, TAI MAO (MAO, MAW, MAU, TAI LONG, NORTHERN SHAN). A large, civilized group. Burmese Shan is spoken with regional dialect differences, but dialects are close linguistically. Tai-Khae (Khe) may be a dialect. The Tai Mao have their own script, and southern Shan is traditionally written with a Burmese-like script which does not distinguish tone or some vowels. Plains. Paddy rice, artisans (gold, silver, blacksmiths), shopkeepers. Buddhist. Bible 1892. NT 1882-1994. Bible portions 1871-1994

35A----Shan

35B--กลาง-้วงใต้-Southern Zhuang

ZHUANG, SOUTHERN 4,000,000 speakers (1990 J-O Svantesson) out of 15,489,630 in the Zhuang nationality (1990 census), including Yongnan 1,400,000, Zuojiang 1,400,000, De-Jing 980,000, Yan-Guang (not available, Wen-Ma 100,000. Southwest Guangxi and southern Wenshan Zhuang-Miao Autonomous Prefecture of southeastern Yunnan Province. Yongnan is south of the Yongjiang River from Yongning in the east to Long'an in the west; Zuojiang is in southwestern Guangxi around Tiandeng, Daxin, Chongzuo, Longzhou, Pingxiang, and Ningming, down to the Viet Nam border; De-Jing is in southwestern Guangxi around Debao, Jingxi, and Napo, down to the Yunnan and Viet Nam borders; Wen-Ma is in southeastern Yunnan Province south of Wenshan and Malipo, but excluding an area west of Maguan; Yan-Guang is in southeastern Yunnan Province north of Wenshan and Malipo, including Yanshan and north to Guangnan, and west of Maguan along the Viet Nam border. Tai, Central. Dialects: YONGNAN (YUNGNAN), ZUOJIANG (TSOCHIANG), DE-JING (TECHING), YAN-GUANG (YENKUANG), WEN-MA. Dialects share about 70% lexical similarity, about 65% with Northern Zhuang. Dialect chain into Vietnam. The varieties between the Youjiang River and the Vietnam border (particularly Zuojiang and De-Jing) refer to their language as 'Tho', share many regional characteristics, and are intelligible with the Tay ("Tho") of Vietnam. The Yan-Guang and De-Jing varieties are intelligible with Nung (and Tay) of Vietnam, and refer to their language as 'Nong'. Man Cao Lan may be close to the Yan-Guang dialect (if found in China--that name is not used) of Viet Nam. Typology: Similar to Northern Zhuang, but has aspirated stop series.

36---ตู-Thu

37---ไท-Tho

T?Y ("TH?", THU LAO, T'O, TAI THO, NGAN, PHEN, PA DI) 1,000,000 in Viet Nam (1992 J.A. Edmondson). Cao B?ng, Lang Son, H? Giang, Tuye~n Quang, B?c Th?i, Ho?ng Lien Son, Quang Ninh, H? Bac, and Lam D?ng provinces, central and northeastern Viet Nam near the China border. Some moved south and settled in Tung Nghia and Song Mao. Also possibly in Laos, quite a few in USA, many in France. Tai, Central. Dialects: CENTRAL T?Y, EASTERN T?Y, SOUTHERN T?Y, NORTHERN T?Y. "Tho" is a derogatory name. An official nationality in Viet Nam. High degree of bilingualism and acculturation in Vietnamese. Dialect continuum to Southern Zhuang in China. Closely related to Nung. Dictionaries. 50% to 75% literate. Bible portions 1938-1963.

38---หมี่ไต/มะตะ-Mi Tai/Mata

39---หน่ง-Nong

NUNG (NONG, BU-NONG, HIGHLAND NUNG, TAI NUNG, TAY, T?Y N?NG) 700,000 in Viet Nam (1992 J.A. Edmondson); a few in Laos. Cao Bang, Lang Son, Bac Th?i, H? Tuyen, H? Bac, Ho?ng

Lien Son, Quang Ninh, Thanh ph? H? Ch? Minh, Lam Dong provinces. They have mixed with Chinese Nung. In USA (California, Delaware, Iowa, Massachusetts, Pennsylvania), Canada, and Australia. Tai, Central. Dialects: XU?NG, GIANG, N?NG AN, N?NG PHAN SL?NH (N?NG FAN SLIHNG), N?NG CH?O, N?NG L?I, N?NG Q?Y RIN (GUIREN), KHEN L?I, N?NG INH. Closely related to T?y and Southern Zhuang (Ningming, Longzhou varieties). Different from Chinese Nung (Cantonese) and Tibeto-Burman Nung (Nu). An official nationality in Viet Nam. Dialect continuum with Southern Zhuang in China. They have preserved their language and culture more than the T?y. Dictionary. 50% to 75% literate. Bible portions 1971-1975. Work in progress.

40---นุง-Nung

41---ไทโล-Tao Lo

42---ไทลา/ไทหม่อน-Tai La/Tai Mawn

43---ไตน้-Tai Nam

44---ผู้ไต-Phu Tai

45---ผู้มิน-Phu Min

46---เกาลัน-Caolan

MAN CAO LAN (CAO LAN, CAOLAN, SAN CHAY, SAN CHI, MAN CAO-LAN, S?N-CHI, M?N, CAO LAN-S?N CHI) 77,000 in Viet Nam (1986); 100,000 in all countries (1981 Wurm and Hattori). Bac Thi, Quang Ninh, H? Bac, Cao Bang, Lang Son, and H? Tuyen provinces, northern Viet Nam-China border. Tai, Central. The official San Chay nationality in Viet Nam. Speakers are said to have come from China in the 19th century. Related to Tu D?. May be close to some varieties of Southern Zhuang in China.

47--เหนือ-จ้วงเหนือ-Northern Zhuang

48---ผู้ย้-Pu Yai

BOUYEI (BUYI, BUI, BO-I, BUYEI, BUYUI, PUYI, PUI, PU-I, PU-JUI, PUJAI, PUYOI, DIOI, TUJIA, SHUIHU, ZHONGJIA) 2,000,000 speakers or more out of a nationality of 2,545,059 in China (1990 census); 1,300 in Viet Nam (1984). Quinnan is the largest dialect. Guizhou-Yunnan plateau, mainly Buyi-Miao and Miao-Dong autonomous prefectures, Zhenning and Guanling counties, south and southwest Guizhou, and some in Yunnan Province, Luoping County, and Sichuan Province, Ningnan and Huidong counties. Tai, Northern. Dialects: QIANNAN (SOUTHERN GUIZHOU, BOUYEI 1), QIANZHONG (CENTRAL GUIZHOU, BOUYEI 2), QIANXI (WESTERN GUIZHOU, BOUYEI 3). Dialect chain to Northern Zhuang. At times the name 'Buyi' is applied to all, or nearly all Northern Tai groups, including Northern Zhuang in Guangxi; the official division between the Zhuang and Buyi is

determined by provincial borders. Those in Guizhou are the Buyi official nationality in China; officially includes the T'en, Ching, and Ai-cham languages. The name 'Quinnan hua' (Quinnan speech) also refers to a dialect of southwestern Mandarin spoken in Guizhou, and should not be confused with Qiannan Bouyei. It has an official Roman pan-dialectal orthography, based on Qiannan Bouyei spoken in Wangmo County. Written Chinese is in common use. An official nationality in Viet Nam. Dictionaries. Typology: SVO; modifiers flow heads; highly monosyllabic in native vocabulary; 6 tone categories in open syllables and 4 (split of 2 categories according to vowel length) in closed syllables; loans from local Mandarin. Mountain slope. Agriculturalists: oranges; batik dyers, textiles, tung oil, kapok. Polytheist, some Daoist. Work in progress.

BOUYEI (BO-Y, BO-I, BUYI, PU-I, PUYI, PUI, CHANG CH?, TRONG GIA, TU D?, TU D?N) 1,300 in Viet Nam (1984 official figure); 2,000,000 in China (1990). Ho?ng Lien Son and H? Tuyen provinces. Tai, Northern. An official nationality in Viet Nam and China. Close to Nhang. Polytheist, some Daoist. Work in progress.

49---ꠞꠦ-Pu Yi

50---ꠞꠦ-Ph Sha

51---ꠞꠦ-Tai Maen

TAI MAEN (TAI-MAEN, TAY M?N?, TAI MENE, TAI MAN) Khammouan Province. Tai, Northern.

Survey needed.

TAI MAN THANH (T?Y THANH, MAN THANH) Small. Northern Viet Nam. Tai, Unclassified. Part of the Th?i official ethnic community, related to White Thai, Tai Dam, Hang Tong, Pu Thay, and Tho Da Bac. Survey needed.

52---ꠞꠦ/ꠞꠦ-Pu To/Kon To

53---ꠞꠦ-Dioi

YOY (YOI, YOOI, YOOY) (5,000 in Thailand; 1990). Tai, Unclassified. Second language is Lao. May be the same as Tai Yo of Khamouan Province, a Northern Tai language. Survey needed.

YOY (YOI, YOOI, YOOY) 5,000 in Thailand (1990 A. Diller ANU). Sakorn Nakorn. Also in Laos. Tai, Unclassified. Bilingual in Northeastern Thai. Survey needed.

54---ꠞꠦ-Saek

SAEK (SEK, TAI SEK) 25,000 in all countries, with more than half in Laos (1990 A. Diller ANU); 11,000 in Thailand (1993 Johnstone). Central Laos near the Viet Nam border. Tai, Northern. Second language is Lao.

55---ญ้ง-Nhang

NHANG (NHAANG, NYANG, NIANG, YAI, YAY, GIAI, GIANG, GI?Y, DANG, DIOI, PAU THIN, P? N?, PU-NAM, C?I CHU, XA CHUNG CH?, CHUNG CHA, SA) 28,000 in Viet Nam (1986); 100 possibly in France; 5 possibly in USA; 250,000 in all countries (1981 Wurm and Hattori). Ho?ng Lien Son, H? Tuyen, Lai Chau provinces. Also probably in Laos. Tai, Northern. An official nationality in Viet Nam. Close to Bouyei. Included under the Zhuang nationality in China; possibly a dialect or alternate name for Southern Zhuang.

56-ก้า-ตู้ย-ต้ง/ก้า-Dong/Kam

DONG, NORTHERN (KAM, GAM, TONG, TUNG, TUNG-CHIA) 907,560 speakers out of 2,514,014 in the official nationality (1990 census); 38% of the 2,388,310 Dong speakers. Only 1 speaker of Dong found in Viet Nam (1995 J. Edmondson 1996). Area where southeastern Guizhou (Yuping Autonomous County), western Hunan, and northern Guangxi provinces meet, and Guangxi Zhuang Autonomous Region, 20 contiguous counties. Kam-Sui. Speakers of Northern Dong are more bilingual than are those in Southern Dong. Dong is an official nationality in China. Has an official orthography. Speakers use Mandarin for literature. 'Kam' is their own name, 'Dong' is the Chinese name. Reported to be close to Mulam. 80% lexical similarity within Northern Dong, 71% between Northern Dong and Southern Dong. 49% lexical similarity with Northern Zhuang, 46% with Laka, 29% with Laqua, 28% with Buyang, 26% with Hlai, 24% with Gelo, 22% with Lati, 6% with Hmong, 4% with Mien. Traditional way of life is relatively undisturbed. Typology: 9 tones. Agriculturalists: rice, tung oil, tea oil; forestry. Polytheist. Survey needed.

DONG, SOUTHERN (KAM, GAM, TONG, TUNG, TUNG-CHIA) 1,480,750 speakers out of 2,514,014 in the official nationality (1990 census); 62% of the 2,388,310 speakers speak Southern Dong. Area where southeastern Guizhou (Yuping Autonomous County), western Hunan, and northern Guangxi provinces meet, and Guangxi Zhuang Autonomous Region, 20 contiguous counties. Kam-Sui. Speakers of Northern Dong are more bilingual than those of Southern Dong. An official nationality in China. Has an official orthography. Speakers use Mandarin for literature. 'Kam' is their own name, Dong is the Chinese name. Reported to be close to Mulam. 93% lexical similarity within Southern Dong, 71% between Northern Dong and Southern Dong. 49% lexical similarity with Northern Zhuang, 46% with Laka, 29% with Laqua, 28% with Buyang, 26% with Hlai, 24% with Gelo, 22% with Lati, 6% with Hmong, 4% with Mien. Traditional way of life is relatively undisturbed. Dictionaries. Typology: 9 tones. Agriculturalists: rice, tung oil, tea oil; forestry. Polytheist. Work in progress.

57---มู่หล่าว/มู่หล่า-Mulao/Mulam

MULAM (MULAO, MOLAO, MULOU, MULIAO, MULAO MIAO, ABO, AYO) 159,328 (1990 census). Luo Cheng Mulam Autonomous County (90% in Dongmen and Siba communes), and adjacent counties in north central Guizhou Province; also in Majiang and Kaili City in Guizhou Province. Kam-Sui. An official nationality. Most Mulam people use Mulam extensively. They live close to the Han, Zhuang, Dong, Hmong, and Mien, and many use Chinese or Northern Zhuang as second language. Many Han Chinese and Zhuang are bilingual in Mulao. Written Chinese in common use. Close to Kam. 65% lexical similarity with Dong (probably Southern Dong); 53% with Zhuang (probably Northern Zhuang). The people call themselves 'Mulam'. Some around Luo Cheng call themselves 'Kyam'. Typology: SVO; reduplication; aspirated, palatalized, labialized, voiceless nasal, lateral onsets; nasal and stop finals; 6 tone categories in unchecked syllables, 2 in checked (split into 4 according to vowel length); many Chinese loans. Agriculturalists. Some Buddhist.

#### 58---เมฆาหนาน-Maonan

MAONAN (AI NAN) 37,000 speakers out of an ethnic group of 71,968 (1990 census). Xianan area of Huanjiang Maonan Autonomous County in north central Guangxi Zhuang Autonomous Region. A few in nearly Hechi, Yishan, Nandan, and Du'an counties. Kam-Sui. An official nationality. Chinese script used. Spoken Chinese and Zhuang and written Chinese in use. Close to Sui. Classified as Kam-Sui or Kadai. Typology: SVO; numbers and adjectives follow nouns; reduplication; glottalized pre-nasalized, palatalized and labialized onsets; nasal and stop finals; 6 tone categories in unchecked syllables, 2 in checked (split into 4 according to vowel length); many Chinese loans. Agriculturalists. Daoist, Christian.

#### 59---ฮำหมัก-Ai Mak

MAK (MO, MOHUA, MO-HUA, CHING, MOJIAHUA, MOCHIAHUA) 10,000 or more (1982 census). Yangfeng, Fangcun, Jialiang, and Di'e villages in northwestern Libo County in Guizhou Province, and some in neighboring Dushan County, Guizhou. Kam-Sui. Dialects: MAK, CHI, CHING (CHAM), HWA, LYO. Officially included under the Bouyei nationality. Close to Sui. Dialect differences are minor. People speak local Chinese or Bouyei as second language. Similar to Ai-Cham. Survey needed.

#### 60---ฮำจาม-Ai Cham

AI-CHAM (JAMUHUA, JINHUA, ATSAM) 2,300 speakers (1986). 13 villages in Di'e and Boyao townships in Libo County of the Qiannan Buyi-Miao Autonomous Prefecture in southern Guizhou Province. Kam-Sui. Dialects: DI'E, BOYAO. A separate language officially included under the Bouyei nationality. The two dialects listed have phonological differences, but are largely intelligible to each other's speakers. Similar to Mak. Typology: SVO, 6 tones. Survey needed.

61---ꠞꠞꠞ-Shui

SUI (SHUI, AI SUI, SUI LI, SUIPO) 345,993 in China (1990 census); 55 in Viet Nam (1979 J. Edmondson 1996). Districts of Sandu and Libo in Guizhou and District of Nandan in Guangxi, dispersed in Guangxi and northeastern Yunnan. Kam-Sui. Dialects: SANDONG (SAN TUNG), YANG'AN, PANDONG. An official nationality. Written Chinese is in use. Dialect differences are minor. That spoken in Yunnan is reported to be more different. Bilingualism is low in the main areas. Agriculturalists. Polytheist.

62---ꠞꠞꠞ-Ngao Foen

63---ꠞꠞꠞ-Then

T'EN (THEN, YANGHUANG) 20,000 (1982 census). A few villages in Huishui, just south of Guiyang, and Pingtang and Dushan counties, Guizhou. Kam-Sui. Officially under the Buyi nationality. Close to Sui. People speak local Chinese or Buyi as second language. Survey needed.

64-ꠞꠞꠞ-Laha

LAHA (X? KHAO, KHL? PHLAO, KL? DONG, KHL? DON, KHL? DUNG, KHL? LIK, LA HA UNG, LA HA, X? CHIEN, X? LAY) 2,000 (1994 Ho?ng Luong in Edmondson 1994). Northwestern, Ha Tuyen, Son La, and Lao Cay provinces, along the Red and Black rivers. Kadai, Li-Laqua. Those under 50 seldom speak Laha. They speak Th?i and dress like the Tai Dam. An official nationality. They live together with the Th?i and Kh?ang. Agriculturalists: wet and dry rice. Survey needed.

65---ꠞꠞꠞ-Laqua/Bu Biao

LAQUA (KA BEO, KA BAO, KA BIAO, PUBIAO, PUPEO, PU P?O, PEN TI LOLO, BENDI LOLO) 382 in Viet Nam (1994 Ho?ng Luong in Edmondson 1994); 307 in China (1990 Zhang Junru); 689 in all countries. H? Tuyen Province, Viet Nam-Yunnan-Kwangsi border, upper Clear River valley, Dunshi, Pugao, Pula, Pubang, Manong; Ph? L? and Sung Chang villages, D?ng Van District, and Y?n Minh and M?o Vac districts, H? Giang Province. Kadai, Li-Laqua. They call themselves 'Ka Beo' or 'Qa Beo'. An official ethnic community in Viet Nam. Sororate. Traditional religion.

66---ꠞꠞꠞ-Bu Yang

BUYANG 2,000 to 3,000 (1990 Liang Min), including 200 at Ecun, 180 at Lagan, 200 at Maguan, 300 at Langjia, 50 at Nongna, 20 at Damen; 20 30 to 40 in Jinglong Township; and at a settlement in Guangnan County Diyu; and a village near Yiliang. Yunnan Province, Wenshan Zhuang-Miao Autonomous District, Guangnan County, one location, and Funing County, Gula Township. Kadai, Bu-Rong. A number of dialects. Some similarities grammatically with Kam-Sui. Officially part of the Zhuang nationality. Buyang is used among themselves. Most speakers can use Southwest Mandarin

except for children and the elderly. Those from 15 to 50 can speak the local kind of Zhuang. About half can speak Yerong. 38% lexical similarity with Pubiao, 34% with Lati, 32% with Northern Zhuang, 31% with Gelo, 28% with Dong, 24% with Laka, 23% with Hlai, 10% with Hmong, 6% with Mien. Typology: SVO; adjectives follow nouns; 6 tones (combining categories in checked and unchecked syllables). Survey needed.

#### 67--ꯀꯪꯂꯩꯄ-Gelao

GELAO (GELO, KELAO, KELEO, KEH-LAO, KLAU, KLO, ILAO, KHI, CHILAO, LAO) 6,400 speakers out of an ethnic group of 437,997 in China (1990 census), including 3,000 Qau, 1,500 A'ou, 1,700 Hagei, 1,200 Duoluo; 6,700 in Viet Nam (1984); 13,100 in all countries. Daozhen and Wuchuan counties, Anshun and Bijie prefectures of southwest Guizhou province, southern Yunnan (Zhuang-Miao Autonomous District at Maguan, Malipo, and nearby counties), Guangxi (Longlin Pan-Nationalities Autonomous County), and Hunan. The White Gelo are on the China-Viet Nam border at Tiechang and Yangwan townships, Wenshan Zhuang-Miao Autonomous District, Malipo County, Yunnan Province. They live dispersed among the Han, Miao, Bouyei, Zhuang, and Yi nationalities. Kadai, Lati-Kelao. Dialects: QAU (GAO), A'OU, HAGEI (HAKEI), DUOLUO. Phonologically close to Hmong, grammatically to Northern Zhuang and Bouyei. Anshun Gelo (Guizhou Anshun) and Sanchong Gelo (Guangxi Longlin) have 54% lexical similarity, and should be considered separate languages. 45% lexical similarity with Southern Zhuang and Dai, 40% with Dong, 36% with Lati, 32% with Laqua, 29% with Buyang, 24% with Northern Zhuang, 24% with Dong, 22% with Laka, 27% to 40% with Hlai, 10% to 15% with Hmong, 5% to 15% with Mien. The White Gelo retain their language. The Flowery Gelo have shifted to Chinese. An official nationality in China and Viet Nam. Called 'Gelao' in China. Typology: SVO; adjectives follow noun head; negative follows predicate but other adverbials precede predicate; 6 tones; only final consonants are alveolar and velar nasals; nasal-stop and some obstruent-lateral onset clusters. Agriculturalists. Polytheistic. Bible portions 1937. GELAO (CO LAO, KELAO, KELEO, KEH-LAO, GELO, CHILAO, LAO, ILAO, QU?C LAO, C?C LAO, THU, THIL) 6,700 in Viet Nam (1984 official figure); 6,400 speakers in China from an ethnic population of 437,997 (1990 census); 13,100 in all countries. North, Ha Tuyen Province. Kadai, Lati-Kelao. Dialects: WHITE GELAO (T? DU, SOUTHWESTERN GELAO), RED GELAO (VOA D?), GREEN GELAO (HO KI, NORTH CENTRAL GELAO), CAPE DRAPING GELAO (KLAU, QAU, CENTRAL GELAO), MOUNTAIN GELAO (PUYUI, WESTERN GELAO). An official nationality in Viet Nam and China. The Red Gelao are shifting to Mandarin. The three dialect groups of Viet Nam are distinguished by the color of their dress. Sororate. Agriculturalists: rice. Polytheistic. Bible portions 1937.

#### 68--ꯀꯪꯂꯩꯄ-Lachi

LATI (AKHU, P'U LA, PULA, PHULA, FULA, FOULA, TAI LATI, LACH?, LAJI, LIPULIO, LA QUA, Y P?, Y P?NG, C? TE, CU-T?) 7,863 in Viet Nam (1990 census), including 3,990 women, in 1,450 households (1990 Liang Min), including Black Lachi 2,500 in 550 households, Long-Haired Lachi 4,500 in 900 households; 1,153 speakers in China in 306 households (1990 Liang Min); 9,016 in all countries. H? Tuyen Province, mostly west of H? Giang in the upper Clear River valley (Riviere Claire) on the China border: Black Lachi at Manyou, Long-Haired Lachi at Manpeng. Kadai, Lati-Kelao. Dialects: LIPUTI? (BLACK LACHI), LIPUPI (LONG-HAIRED LACHI), LIPUTE (BAG LACHI), LIPUTCIO (HAN LACHI), LIPUKE (RED LACHI), LIPULIONGTCO (FLOWERY LACHI). The first two dialects listed are in Viet Nam, the others in China. 'Red', 'Flowery', etc., refer to clothing color or other features of physical appearance. Long-Haired Lachi of Viet Nam have 80% lexical similarity with Flowery Lachi of China. White Lachi of Viet Nam has 30% to 40% lexical similarity with the others, and should be considered a separate language. Those in Viet Nam retain their language. Related to Gelo. Agriculturalists: wet rice; livestock. Traditional religion.

LATI, WHITE (WHITE LACHI, LIPUP?) 1,602 in 300 households (1990 Liang Min). H? Tuyen Province, northern Viet Nam south of Maguan in China, Manbang and Manmei. Kadai, Lati-Kelao. 30% to 40% lexical similarity with other Lati. They retain their language. Typology: Tonal.

#### 69-ไม่แน่นอน--ลักกญา/ลักเกีย-Lakkja/Lakkia

LAKA (LAKKJA, LAKJA, TAI LAKA, LAKIA, LAKKIA, LAJIA, CHASHAN YAO, TEA MOUNTAIN YAO) 8,500 speakers (1990 J-O Svantesson) to 9,000 (1990 A. Diller ANU). Jinxiu Yao Autonomous County of eastern Guangxi Autonomous Region for the Zhuang people. Kam-Sui. Officially and ethnically Yao (Mien), but the language is Daic (J. O. Svantesson). Phonetically similar to Mien, word order to Bunu. Tentatively classified as Kam-Sui; may be Kadai. Not intelligible with Hmong or Bunu. 45% lexical similarity with Dong, 44% with Northern Zhuang, 24% with Buyang, 23% with Lati and Laqua, 22% with Gelo. Different from Lashi, which is also called Chashan(hua). 'Lajia' is the same name used for the Yayao variety of the Siyi dialect of Cantonese spoken in Heshan County, Guangdong. Typology: SVO; modifiers follow heads; consonant clusters and palatalized and labialized onsets; voiced and voiceless nasal onsets; long-short vowel distinction; 6 basic tone categories in unchecked syllables and 2 in checked with further split in checked syllables according to vowel length. Bible portions 1912-1936.

#### 70-เบ/องเบ-Be/Ong Be

LINGAO (VO LIMKOU, LIMKOW, LINKOW, ONGBE, ONG-BE, B?) 520,000 (1982 census) in the ethnic group, including 350,000 Lincheng, 170,000 Qiongsan; the number of speakers is unclear (1990 A. Diller). North central coast of Hainan, entire Lingao county, parts of Danxian, Chengmai,

and Qiongshan counties, and suburbs of Haikou city. Kadai, Unclassified. Dialects: LINCHENG (LINGAO PROPER-DENGMAI), QIONGSHAN. Most think of themselves as Han (Chinese) nationality. Urban members are bilingual in Hainan dialect of Min Nan Chinese. Classified as in Tai or Kadai family. Grammar. Dictionary. Typology: SVO; linguistically similar to Zhuang and Dai. Lincheng reported to have 7 tone categories, Qiongshan 13. Loans from Cantonese and Hainan variety of Min Nan Chinese. Survey needed.

71---หลี่/ฮไล-Li/Hlai